

„Hódolni mentek a...”

Zsebországi király a kihirdette: „Dönteni fogunk jövőnk ügyében, holnapután mindenki éljen a jogával!” Zsebországi időtlen idők óta két településből állt: Zsebvárosból, ami a hegytetőn állt és Szívfalvából, amelyik a völgyben feküdt. A zsebvárosiak a nagyünnepi vásárokon gyakran megviccelték a szívfalvai honfitársaikat, de azokat sem kellett féltetni, volt bennük elég kópéság... valahogy mindig kivágták magukat, s a néha-néha erős tréfa visszafelé sült el... ilyenkor huncutul összemosolyogtak a szívfalvaiak, s az egymást dicsérő pillantásokban kiolvasható volt az elégtétel: Na, most megint jól megjárták ezek a „zsibvárosiak!” – ahogy maguk közt emlegették őket néha. Mindazonáltal az erős király egyben tartotta népét, s azok – mivel tudták kötelességüket –, szorgalmasan dolgoztak. Történt tehát, hogy Zsebországi polgárai azon a borús adventi vasárnapon voksoltak jövőjükéről. A szavazás előtti napon az emberek magukba roskadva a választ fontolgatták: *igen, nem, nemigen* – mert mindenki szeretett volna felelősen dönteni. A zsebvárosi lakosok a zsebükre koncentráltak, Szívfalva polgárai pedig a szívük dobbanását figyelték. Végül mindenki döntött. A régi bölcsesség most is igazolta önmagát: a szív döntött az ész helyett. Mert így szól a régiek tudása: „Az ész mondja meg, hogy mit ne tegyünk, a szív pedig megmondja mit tegyünk.” Így azután mindenki – kivétel nélkül – *a szív szerint* döntött...

Azon az éjszakán különösen tiszta volt az ég. Megannyi csillag ragyogott az égen olyanra, hogy az emberek – jöllehet nagyon fáradtak voltak – mégis kiültek házaik elé – a koldusok mások házaik elé –, és bámulták az égen az apró lámpások milliárdjait. Mindenki a titokzatos égi jelenség hatása alá került. Még az a vendégfogadás is, akit vörösfajának csúfoltak az utcagyerekek, mivel nemcsak haja, szakállja, de arca is mindig vörös volt... a vörös haj és szakáll családi vonás volt, hiszen e tehetős fogadás apját és nagyapját is dús vörös szőrzettel áldotta meg a Teremtő. De arcának pírját másnak, hirtelenségének köszönhetette, mert ahogy mondani szokás: „ami a szívén volt, az rögtön a száján is...” Így esett meg gyakran, hogy a vendégek elégedetlenkedtek a szívéllyesség hiánya okán, de a vendégek sosem maradtak el, mert a fogadó Zsebváros majd legmagasabb pontján feküdt, ahonnan a pazar kilátás sokmindenért kárpótolta a vendégeket.

A választás nagy eseménye, nagy haszon ígéretével kecsegtette fogadásunkat is, aki minden talpalatnyi helyét igyekezett kiadni,

még az istállót is. *(Ti. adminisztrációs könnyítés gyanánt, no meg azért is, mert csak Zsebvárosban volt megfelelő infrastruktúra. Így arra a jeles napra mindenki odaköltözött. – Mesélő)* Fogadásunk a maga nyers modorával igyekezett mindenkit megnyerni, így aztán annyian voltak a fogadóban, az udvaron, de még az istállóban is, hogy alig fértek az emberek.

Ekkor kopogtattak a kapun... egy szívfalvi egyszerű ember állt ott szamarával, amin egy kedves arcú, titokzatos mosolyú lány ült. „Nincs több hely!” – üvöltött fogadásunk, s eközben elvörösödött. Igen sajnálta, hogy nem volt több „hasznosítható” helye... de aztán hirtelen eszébe jutott, hogy a jászol melletti szívfalvaiak biztos összehúzzák magukat, ha elmondja nekik, hogy egy-két falubéli még kiáll a kapuban... Így történt, hogy fedél alá került mindenki, hiszen: sok jó ember kis helyen is elfér.

Senki nem gondolta volna, hogy az égi fényzőn még fokozhatja önmagát. Egyszer csak olyan fényesség kerekedett Zsebváros és Szívfalva közötti pusztá fölött, hogy az az egész országot beragyogta! Nagy volt az ijedség mindenhol! Egyesek jelt vélték látni ebben a csuda égi-teatrumban a másnapi voksolás kimenetelét illetően is. Zsebországi aprja-nagyja az eget bámulta, s hangos sóhajok szálltak mindenütt az ég felé. Félelemmel teljes kíváncsiság vett erőt mindenkin. Furcsa, szeretetteljes gondolatai támadtak az embereknek, úgy érezték *egymásnak testvérei*. Zsebváros lakosai komolyan beszélgetni kezdtek Szívfalva polgáraival és éjszakába nyúlóan élvezték az égi látvány megindító csodáját. A szolgák – ha még kellett – szorgoskodtak. Vörösfaj fogadásunk is csodálkozott, lám, üvöltözése nélkül is a szolgák szép rendben teszik a dolgukat. Így ő is odaült az udvaron gyújtott egyik tűzhöz és beszélgetésbe elegyedett. Ez az este maga volt a Béke. A jövő, a másnapi voksolás különös viszonyba került ezzel az éjszakával, mert az égi jelenésben mindenki a titkos álmait vélte látni.

Eközben a nagy-nagy régi álom valósággá vált... Az istállóban, a szívfalvaik között a kedves arcú lány megszülte gyermekét... Mindenki örömevé vált ez esemény, mert az égi fények sugarai nemcsak a jászolt varázsták át bölcső-oltárrá, de – úgy tűnt – az egész világot beragyogták. Ennél már csak az volt csudásabb, hogy mindenki kivétel nélkül a szívében melegséget, boldogságot, különös nyugalmat érzett.

A szívfalvi rétek felől lelkes pásztorok érkeztek a zsebvári dombtetőn álló fogadóba. Bárányt hoztak ajándékba a Gyermeknek...

Cs. Kiss Eino: Háromkirályok

Ünnepi alkalmaink

Dec. 24. (péntek) du. 3 óra

Szenteste, „Gyermekek Karácsonya”

Dec. 25. (szombat) de. 10 óra

Karácsony 1. napja Istentisztelet (úrv.)

Dec. 26. (vasárnap) de. 10 óra

Karácsony 2. napja Istentisztelet (úrv.)

Dec. 31. (péntek) 16 óra

Őév-esti istentisztelet

2005. Jan 1. (szombat) de. 10 óra

Újév-reggeli istentisztelet úrvacsorával

Jan 2. (vasárnap) de. 10 óra

Istentisztelet

Jan 6. (csütörtök) du. 6 óra

Vízkereszt ünnepi istentisztelet

Adójának 1 %-val támogatni továbbra is iskoláinkat, szeretetotthonainkat, karitatív munkánkat!

Barátainak, ismerőseinek, rokonainak figyelmét hívja fel céljainkra! Keressen segítő társakat emberbaráti szolgálatunkhoz!

KÖSZÖNJÜK!

Itt köszönjük meg mindazoknak a támogatását, akik a „Tatai Evangélikus Kistemplomért Alapítvány”-t 1%-os felajánlásaikkal támogatták. Az így befolyt összeg a 2004-es esztendőben

191.430 Ft

volt. Támogatását, segítségét köszönjük! Advent negyedik vasárnapján imádságban is megemlékezünk támogatóinkról...

Gyülekezet Vezetősége

Nagy volt ott a nyüzsgés azon az éjszakán, még talán az idő is megállt.

A király felhívásának eleget téve másnap mindenki élt szavazójogával... és a szíve szerint döntött a közös jövőről. Az élet ment tovább – Zsebvárosban éppenúgy mint Szívfalván. Az élet gondolatai – ugyanúgy, mint azelőtt – tovább gyötörték Zsebországot. Beszéltek, hogy távolról mágusok jöttek – a Jászol-Gyermekeknek dicsőöséges jövőt jósoltak – aztán mentek. A csodadolgok átélte vörösfaj fogadás pedig hosszú élete végéig – amikor különösen tiszta volt az éjszaka – kiment udvarára, s az eget kémlelte. Emlékeztében felidézte azt az estét. Ilyenkor szívét édes forrás jarta át... Sokáig állt így mozdulatlanul, mígnem megszólalt lelkében egy érdes hang: „Vár a munka!”. Zsebvárosi lakos volt, gyakran kotorászott a zsebében – *jövője* zálogát ott keresve –, ezért a hangnak rendre engedelmeskedett... és égi szép gondolatait napi, földi „hasznos” feladataiba temette...

Franko Máttyás

„Áldása van a sokszínűségnek“

Beszélgetés
Ittész Jánossal
a Nyugat-Dunántúli
Evangélikus
Egyházkerület
püspökével

Egy fesztivál természetszerűleg sokszínű. Különböző színekkel van jelen itt a Magyarországi Evangélikus Egyház lutheránussága. Püspök úrnak mely színek kedvesebbek s melyek kevésbé azok?

A sokszínűségnek van áldása, öröme, és okoz néha feszültséget is. Hiszen óhatatlanul – miközben az ember keresi és megelélni reméli a számára kedves és szívéhez közelálló súlypontokat – előfordul, hogy olyasmibe is belebotlik, ami kevésbé nyeri meg a szimpátiáját. Talán, mivel statisztikailag a zenei műsorok, a koncertek a legnagyobb terjedelmet, időt igénybe vevő műsorfolyamot jelentik, rögtön ezt mondanám: én általában keveslem a konzervatívabb, hagyományosabb, a gyülekezeti zenei életbe jobban integráló alkalmakat, lehetőségeket. És általában keveslem a komolyzenei kínálatot, bár tudom, tapasztaltam itt is, hogy nem mindig van rá igény. Tartalmilag mindennek örülök, ami a szó igazi, valóságos, teljes értelmében *lutheranizmus*, és most nem véletlenül hangsúlyozom ezt a szót, ami a lutheri teológiai örökségnek egy-egy szeletét vagy egy-egy fontos tartalmi elemét megeleveníti. Azt nem tudom, jó lelkiismerettel mondhatom-e, hogy áhítatokon kívül – bár csak egyet-kettőt hallottam a magam által tartotton kívül –, hogy van-e olyan, volt-e olyan program, ami ezt maradéktalanul az én gondolataim szerint megvalósította. De elemeket itt-ott azért előadásokban, beszélgetésekben, fórumtalálkozásokon vagy éppen most a *Csorba István-féle*

vallomásfolyamban azért találtam, és abban bízom, hogy hatnak.

Most már ötödik alkalommal rendezték meg a Szélrózsá-találkozót, aminek híre, vonzása van, és megmozdítja azokat a fiatalokat is, akik talán nem erős tradíciókból kötődnek a gyülekezethez. Ilyenkor fontos az útmutatás. Püspök úr milyen segítséget ajánlana a résztvevő fiataloknak?

Azzal kezdeném, ami egyértelműen pozitív az előbbi észrevételeim mellett és ellenére is, hogy itt tulajdonképpen négy és fél napon keresztül együtt van 1500-2000 evangélikus vagy evangélikus hátterű fiatalok közösség-élményt kapnak, mindennek előtt az egyház urától és az itt lévő testvérektől. Ez egy olyan pozitívuma ezeknek a fesztivál jellegű találkozásoknak, amely akkor is hat, akkor is beépül a fiatalok a személyiségébe, gondolkodásába, hogyha egyébként talán magam is, mások is néha a hiányérzetünket is megfogalmazzuk. De ennek a fesztiválnak, a Szélrózsá-sorozatnak a találkozás közösség jellege olyan kincs, amit nem tudunk kellően méltatni és megbecsülni. Igazából nagyon jó, hogy a fiatal lelkészek talán életkoruk, szemléletük, hátterük miatt is fogékonyak arra, hogy hangsúlyozzák ezt a jellegét ezeknek a találkozóknak. A sokszínű programkínálat nekem talán túlzó volt – a programok közötti szabad választás ellenére. Kevésbé vannak irányítva a résztvevők, de mégis az, hogy együtt vannak, itt vannak, találkoznak ez nagy pozitívum. És

nem szabad elfelejtkezni arról, hogy tulajdonképpen a fiataljaink túlnyomó többsége a szó igazi értelmében szóróványhelyzetből jött. És valószínű, hogy a Szélrózsákon kívül egyszerre ennyi evangélikust sehol sem lát. Talán el se hiszi, hogy ennyien vagyunk. És maga is meglepődik, hogy ő aki magányosan vagy egy maroknyi közösségben tengeti a saját gyülekezetében vagy nem is a gyülekezetében az életét, és keresi azt a közösséget ami megtartaná, segítené őt, az a fiatal itt azzal szembesül, hogy igen, vannak testvérek. És én biztos vagyok benne, és ez a reménységem is, hogy innen olyan induló kapcsolatok, akár párkereső kapcsolatok, akár jó barátságok élményével, ígéretével térhetnek haza, hogy a sanyarú szóróványsorsban egyfajta megtartó erőt, levelezéskapcsolatokat és folyamatos más kapcsolattartási, életbentartási lehetőséget visznek magukkal. **Rögtön ehhez kapcsolom azt az észrevételemet is, aminek be kell, hogy valljam – mivel nekem konkrét feladatom nem volt –, hogy egy ilyen valóságosan megjelenő, előttünk lévő közösség számára állítsak össze programot, ezért joggal mondhatja bárki is, hogy megfogalmazza az ember az ellenérzéseit is, de az igazi pozitív tökéletes megoldást ugyanakkor még nem tettem le az asztalra.**

Igen úgy gondolom, hogy éppen azért, mert ezek a szóróványsorsban élő gyülekezetekből idekerült fiataljaink igazából mégis csak otthon kellene, hogy megtalálják azt a közösséget a tel-

jes gyülekezet közösségében azt a lehetőséget, ahol nem magányosan, hanem talán nemzedékek egymás iránti nyíltságában, türelmében, szeretetében és egy maroknyi korosztályukhoz tartozó kis közösségben otthon lehetnének. Talán ezekben a találkozásokban kellene néhány olyan csomópontot kínálni, ahol a visszacsatolás, a visszakapcsolás nem az otthoni gyülekezettel szemben a „bezzeg élmények“, amik nagyszerűek – újra mondom –, de talán lehetne valamivel a hazafelé integráló és vezető impulzusokat is mélyíteni.

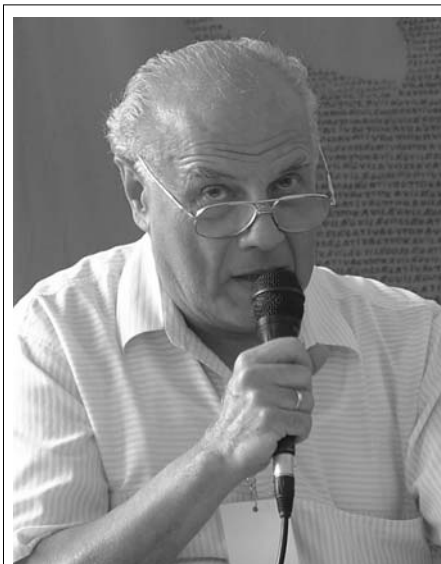
Nagyon egyszerű impulzus lehetne – én még nem találkoztam ezzel a Szélrózsán – gyülekezeti ének-tanító programmal. Mert ma azt mondják, hogy nem ismerik... persze nem ismerik, akik egyházi iskolába vannak azok jobban, de azok sem nagyon énekelnek. Lehet, hogy érdemes lenne pl. egy hagyományos gyülekezeti ének-tanító programot beiktatni. Minden nap egyszer-kétszer fél órát, de ez csak egy ötlet. Vagy éppen az otthoni gyülekezet képét magunk elé idézve kérdezni és tanácsolni a fiataloknak, hogy mi módon tudnának esetleg ők kezdeményezni, az otthoni gyülekezetben. Esetleg a Szélrózsától magukat távolérző, és távoltartó lelkészek ellenszenvé ellenére, vagy ezzel együtt, hogy az otthoniak is érezzék, hogy nem elszívja őket az otthoni gyülekezetből ez a program, ez a fesztivál, egy gyenesi ifjúsági konferencia vagy bármi más, hanem úgy térnek haza a gyerekek, hogy valamit hoznak. És az időseknek, idősebb lelkészeknek pedig Isten adjon türelmet, hogy az új színt szeretettel be tudják fogadni.

Sok ezer fiataalt megmozdít ez a találkozó, de sokan vannak olyanok, akik még nem részesültek a Szélrózsá-élményben...

Biztos több oka is lehet annak, hogy egy-egy gyülekezetből egyáltalán nem vagy, csak szórványosan jönnek ilyen országos rendezvényre fiatalok. Lehet, hogy némelyekben valóban van egyfajta – ki kell mondani őszintén – ellenszenv az ilyen típusú fesztivál jellegű együttlétek iránt. Nekik csak azt tudom tanácsolni, hogy ki kell próbálni akár

úgy, hogy egy fél napra idelátogatnak és saját ellenérzésüket kontrollálni tudják, hogy az megalapozott-e vagy talán éppen egyfajta előítéletből született, vagy érzik a hiányokat is de talán a pozitívumot is. Talán meg kellene szólítani azokat a lelkészeket is, akik nem tartoztak a Szélrózsás generációhoz, sőt úgy érzik, hogy ez nem az ő világuk. Lehet, hogy nekik is érdemes lenne, nem ellenőrizetlenül, hanem éppen a saját vezetésükkel néhány fiataalt, akár idősebb gyülekezeti tagot elhozni, hogy szorgoljanak bele ebbe az illatba, hangulatba. Valószínűnek tartom, hogy lenne pozitív hatása, lehet ugyanakkor, hogy az ellenérzések is még markánsabban megfogalmazódnának. Ezen felül, azt gondolom, hogy minden gyülekezetben – most függetlenül attól, hogy Szélrózsá vagy nem Szélrózsá – meg kell találni azokat a gyülekezet határain túl nyúló alkalmakat és programokat, amelyek az előbb említett szórványsorsból és a velejáró belterjességből, megnyitják a szemeket, szívüket, más gyülekezetek, más hittestvérek más helyzetben élő egyháztagok, gyülekezetek felé. Mert biztos vagyok abban, hogy a saját kincseinket még jobban megbecsüljük és esetleg máshol is találunk olyan értéket tapasztalatot, gyakorlatot, amit saját magunk is hazavihetünk. Ennek egy koncentrált megjelenése mondjuk a Szélrózsá. De egy egyházmegyei program, amibe sajnos nem minden gyülekezet kapcsolódik be, vagy egy kerületi alkalom, amelyik azért nagyobb közösséget mozgósít talán jó lehetőséget nyújtana. És végül még egy valami, ami nem is tanács, hanem egy nagyon szelíd, szolid testvéri kérdés, egészen biztos az, hogy a mai helyzetben talán nem is kevesen vannak olyanok, akik anyagi okok miatt, nehézségek miatt, nem tudnak eljönni, akár gyülekezetek, akár családok, fiatalok. Ha a családok, fiatalok gondján egy-egy gyülekezet a költségek egy részének átvállalásával tud segíteni, biztos hogy sokat tesz, akár Szélrózsáról, akár ifjúsági konferenciáról, akár táborról, bármiről legyen is szó. Általában azaz érzésem, hogy sok gyülekezetünk, amelyik megtehetné sem áll oda a nélkülöző, nehezebb helyzetben lévő családok mögé, pedig ez nagyon fontos lenne. Ha pedig maga a gyülekezet is osztozik a nehezebb helyzetben lévő családok sorában, talán kerületi meg országos szinten is meg lehetne, meg kellene, meg próbálhatjuk megtalálni a lehetősége, hogy akár egy Szélrózsás út szervezéséhez valamilyen támogatást szerezzünk a gyülekezeteknek. Ez is hozzá tartozik ahhoz: ami jó az növekedjék, ami pedig nem egész jónak találtaik, azt közös felelősséggel sikerüljön megjavítani. És hogy valóban az legyen, most gondolok a legutóbbi nagymarosi találkozóra, hogyha van hívás, akkor lehetőleg mindenki felvegye a telefonját, és ha a világ világossága ragyog, akkor ne ütközzön ennek fénye zárt szemekbe, szívekbe és zárt füleket ne találjon.

Szűk körben. „Kávéházi Beszélgetések” keretében – a kihangosítás ellenére is harcolva a háttérzajokkal – hallgattuk Csorba István egyházzenei, zeneszerző szuggesztív önvallomását zenéről, hitről. A mély, megélt keresztény életút állomásairól most csak megemlékezünk, annak reményében, hogy e gazdag életút élményeiből a Lutherórsza hasábjain még olvashatunk...

„Zenei pályafutásom mottója a 119. zsoltárban található: »Rendeleseid olyanok nekem, mint az énekek, azon a helyen, ahol jövevény vagyok.« Hol jövevény az ember? Abban a földi létben, amiben mindnyájan vagyunk. Ez máig is–, és amíg Isten ad erőt, hogy ebben munkálkodhatok–, úgy érzem ez a dolgom. Ezen keresztül közelíték családatagot, barátot, egyházat, szolgálatot.

Csorba István – Szélrózsá Találkozó, 2004.

CSORBA ISTVÁN 1935-ben született Budapesten. A Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskolán 1960-ban középiskolai énektanári és karvezetői diplomát szerzett. 1980 és 1990 között négy alkalommal vett részt Stuttgartban Helmut Rilling professzor egyházkarnagyi továbbképző kurzusain.

1960 és 1994 között énektanárként működött állami általános, majd középiskolákban. 1961 és 1978 között az Allami Központi Művészegyüttes karvezetője, karnagya és korrepetitora, majd a Szólistacsoport művészeti vezetőjeként működött. 1972 és 1990 között alapító karnagyként vezette a Pénzügyi és Számviteli Főiskola aranykoszorú-diplomás énekkarát. 1978 és 1981 között a Könyvügyi Minisztérium Bartók kórusának másodkarnagya volt.

1955-től a Budavári Evangélikus Gyülekezet Schütz Kórusának alapító karnagya, amellyel számos istentisztelet, egyházzenei hangverseny, rádiós és televíziós közvetítés, továbbá országos evangélikus és ökumenikus alkalom rendszeres résztvevője.

1994 és 1996 között az Evangélikus Hittudományi Egyetem főtítkárá, 1995-től az Egyházzenei Tanszék megbízott előadója az Egyetem énekkarának karnagya, a Magyarországi Evangélikus Egyház. Országos Egyházzenei Bizottságnak tagja. Számos énekkari kompozíció szerzője, fordítója, szövegírója, a Karénekeskönyv I. (1977.) és az „Új Ének” (1998.) című kiadványok szerkesztője.

Szélrózsa és KIE

Interjú Labossa György
szombathelyi evangélikus
lelkésszel, otthonigazgatóval a
Keresztény Ifjúsági Egyesület
munkatársával

Először is a szimbolikus-házigazda jogán köszöntelek téged. Mi hozott ide és milyen minőségben köszönhetlek?

Három „minőségben” köszönthetsz. Az egyik, hogy erre a vidékre való vagyok, hisz tatabányai vagyok – ez köztudott –, fiatal korom csodálatos színtere Tata, sőt azt is elárulhatom, hogy az egyik ötletadó voltam már évekkel ezelőtt, hogy Tatán is kéne majd egyszer egy Szélrózsát csinálni. Csak az előzőt ugye elvitték a Dunakanyarba és most került ide. Nagy örömmel vettem ezt. A másik: én évek óta részt vettem a Szélrózsa találkozókban, korábban is mindig hoztam gyülekezeti csoportot, ifjúsági csoportot. A harmadik pedig idén megkértek arra a KIE-s kapcsolatok miatt, hogy tartsak egy áhítatot az egyik este.

Mi ez a KIE?

A KIE az a Keresztény Ifjúsági Egyesület, angol mozaikszava YMCA. A világ legnagyobb ifjúsági szervezete, aminek Magyarországon is nagyon korán, a 19. századtól van szervezete. Először a cserkészlet, majd ez bővült. A KIE egy keresztény ifjúsági munkát végző egyesület, tehát egyesületi formában létezik, felekezet közötti – jórészt a református és az evangélikus egyház mellett áll, azt segítve, annak gyülekezeteiben dolgozik.

Milyen munkaterületeken?

A Párizsi Alap a lényeg. Ennek az alapokmánya – a Szentírás mellett – magában foglalja a KIE feladatát, hogy *fiatalokon keresztül, fiatalok által Krisztus-*

hoz vezesse a fiatalokat. Ez alapvetően missziós, belmissziós szervezet. Ez azt jelenti, hogy különböző munkaágak vannak. Fiatalokat igyekszünk elérni. Időnként változnak a munkaterületek. Tehát ahogy mondtam is, a kezdetekkor Magyarországon a cserkészlet volt az a munkaterület, amelyen keresztül főleg szegény munkássorban lévő fiatalokat kerestek és értek el.

A KIE evangelizációs táborokat, missziós táborokat is szervezett a háború előtti években. Több telepe volt a KIE-nek Magyarországon. KIE házak, KIE szálló volt Budapesten, a mostani Ódry színház, ahol most a Színművészeti Egyetem van, annak az épülete a KIE-é volt. Amerikai KIE-pénzből építették. Egyrészt lent egy színház volt, ott kulturális tevékenységgel folytattak missziót, ez a mostani Ódry színház. Az emeleten szálloda volt. Tehát a Budapestre érkező turistáknak, fiataloknak szállási lehetősége is volt. És a KIE elsősorban a perifériára szorultaknak jelentett segítséget, egy kicsit lehetne hasonlítani a Don Bosco-féle katolikus mozgalomhoz, ami szerzetesi alapon végzi ezt a munkát. Tehát azokat a hányatott sorú fiatalokat igyekezett összegyűjteni és Krisztushoz vezetni, akik itt éltek az országban. És aztán ez fejlődött tovább. Sajnos 1950-ben megszüntettek minden egyesületet. Elvesztette a vagyonát a KIE is, kiűzték az országból. 1991-ben a rendszerváltás után alakult újjá Magyarországon a KIE, és azóta végzi ismét munkáját az evangélikus és a református egyházi ifjúsági munka mellett, és azzal együttműködve. A KIE a kezdetektől fogva jelen

van a Szélrózsán a maga programjával – egyrészt hogy bemutakozzon, másrészt hogy szóljon, hogy szolgáljon.

Mivel már a korábbi Szélrózsákon is részt vettél, ezért talán – így most már az utolsó nap vége felé közeledve – tudsz valami mérleget vonni a korábbi Szélrózsák pozitívumai és negatívumai ismeretében. Mire ezt megtenni, hogy már most, ha nem is a teljesség igényével, véleményt mondasz?

Csak egy szubjektív véleményt hadd mondjak. Szervező nem vagyok, tehát nem vagyok ott a tűznél, hogy lássam a

problémákat vagy az örömeiket, de: azért több szervezővel beszélgetve elsősorban azt mondták, hogy ez a tatai mindenképpen az eddigiekhez képest nyugodtabb, szervezettebb. Nyilván ahogy gyarapodnak a tapasztalatok ez jelentkezik a minőségben ez jelentkezik. Ami mindegyik Szélrózsán probléma volt, hogy a programok nagyon csúsznak, egymásba fonódnak, illetve a párhuzamosságot sok fiatal nehezen éli meg. Azt, hogy lemarad egy program miatt a másiktól, mert választania kell. Persze, ha nem lenne ennyi program, akkor – meglehet –, hogy egy kicsit unalmas lenne, s ezzel a fesztiváljellegét veszítené el. Nyilván tökéletes soha nem lesz. Maga a hely nagyon jó. Én ezt a helyet ismertem, ez volt a valamikori KISZ-képző. Még annak idején a KISZ felszámolása előtt néhány hónappal volt egy nagy alkalom – akkor még középiskolás voltam – amikor nem csak KISZ-esek jöhettek el... én nem voltam KISZ-es... akkor ismertem meg ezt létesítményt. Előtte nem lehetett ide bejönni, ez egy nagyon zárt intézmény volt. Főleg az a rész, ahol a vezetőket képezték. De nagyon alkalmas, nagyon szép helyen fekszik, a Nagytó is közel. Azt hiányolom, hogy Tatának, illetve Magyarországnak ez a csodálatos városa nem kapott nagyobb figyelmet. Sokkal inkább hangsúlyt kellett volna fektetni arra, hogy az ország különböző pontjairól idejövők – keletről és nyugatról – megismerjék a várost. Ha az itteni résztvevők a maguk erejéből nem mennek el sétálgatni jobbra-balra, akkor igazából nem ismerték volna meg ezt a szép helyet. Az előző, kismarosi találkozó óriási területen feküdt, egy völgyben. Annak az volt a hátránya, hogy rengeteget kellett gyalogni, hogy az egyik helyről elérjen az ember a másik helyre. Meg a végén a televíziós közvetítés, az istentisztelet is agyoncsapta az egészet. Fölvonult a Magyar Televízió x+1 autóval és ez az egészre ráült. Bodajkot én szemeltem ki, s a helyszínt én sugtamt Marton Tamáséknak. Az megint egy nagyon nagy területen feküdt, de nagyon jó hangulatú tábor volt. A debreceni találkozón is részt vettem még, aminek helyszínéül a volt debreceni nagy camping szolgált. Az is jó volt, de az megint óriási területen feküdt, meg ugye távol volt, az ország keleti részén. Erdemes lenne elgondolkodni – ha rajtam múlna –, akár ugye Tatában, is gondolkodva, hosszú távon nem kellene mindig olyan mereven ragaszkodni ahhoz, hogy mindig máshol legyenek a Szélrózsatalálkozók, hiszen akkor mindig mindent újra kell szervezni, hanem egy két helyet kiszemelni és ott felváltva kellene tartani a Szélrózsát. Főleg olyan helyen lenne ez

Egyfajta „történelmi igazságtétel”... A hajdan volt KISZ-vezető Képző Központot néhány napon át több mint kétezer evangélikus Istent-kereső fiatal „uralta”.

jó, ami Budapestről is könnyen elérhető és viszonylag az ország közepében van. Nos, Tata ilyen szempontból kitűnő megoldást kínál. Itt ülünk most az árnyas fák tövében – mondanom sem kell hogy ebben a jó 30 fokban most ez mindenkinek mekkülést, védelmet jelent.

Az egésznek a lelkeségét tekintve – amennyire én belekóstolhattam egy kicsit – talán egy picit kifinomultabbnak érzem, mint a korábbiakat, persze gyorsan hozzáteszem, hogy a családomra való tekintettel is, én már nem vagyok itt az éjszakába nyúló programokon, és azokat is figyelembe véve véleményem mérvadóbb lehetne.

Hogyan látod a Szélrózsja jövőjét, beszélgetél-e emberekkel, akik esetleg már többet tudnak erről?

Én azt tudom, hogy a saját gyülekezetéből több mint huszan vannak itt fiatalok, és a Szélrózsja gyakorlatilag az egyik találkozó és a másik találkozó közötti időben állandó téma. Erre a találkozóra készülnek az újabb generációk is, a megkonfirmáltak, ugyanis csak azok vehetnek ezen részt. Ez izgalomban tartja őket. Tehát ez egy nagy találkozó, amelyre szükség van. Én nem azt mondom, hogy az elmélyülésnek és a lelkeségnek, spiritualitásnak a legmegfelelőbb formája az, ha 1500 ember együtt van, de hogy az evangélikus identitásában is, az összetartozás érzése fontos, az bizonyos. Gyülekezeteink többsége diaszpórában él, kis helyen pedig nincsenek tömegélményei. Ezek fontosak, hogy megéljük egy nagy közösséghez tartozunk, és hogy ezt komolyan vegyük. Ezek fontosak, régen így volt, s ezt folytatni kell. Még ha sok pénzbe is kerül, mert bizony ez nem kis pénzbe kerül az egyháznak. Tehát folytatni kell nagyobb elánnal, még több embert bevonva! Ez fontos! Nagyon kevés lelkeszt látok itt... ha azonban minden gyülekezet, ahol van valamennyi ifjúság egy autóval eljönne, akkor nem 1500-an lennének, hanem jóval többen... a lelkészeknek is meg a gyülekezeti vezetőknek is ez

Vajon mit visznek haza a résztvevők?

egy jó találkozási lehetőség. Egymással találkozzanak, beszélgessenek, eszmét cseréljenek, egymást meghallgassák, akár áhítati előadások keretében. Tehát ezt folytatni kell, még több embert bevonva. Ez a szervezőknek – akik egyébként jól érzik magukat, és persze mindent elkövetek és agyonra dolgozzák magukat – legyen okulás, hogy ne legyen ez egy zárt „gitt-oklet”, hanem engedjék, hogy újabb arcok és újabb áramlatok bekerülhessenek. Ezt nagyon fontos szempontnak tartom...

Ha a fa nem küzdene a fényért, akkor nem növekedne, s nem adna éltető oxigént sem. Ha a művész nem törekedne újra és újra a lehetetlenre – azaz technikai tudásával, látásával, gondolataival közelébe jutni a tökéletesnek – akkor nem gyönyörködhetnék a kéz, a szív, az emberi elme alkotásaiban...

Akik ismerik Cs. Kiss Ernő fafaragó művészt, tudják róla hogy szereti a fát... sőt ez több annál. Tisztelet és méltóság sugárzik szavaiból, amikor a fáról és munkájáról beszél. S mintha csak megérezné az egykor hatalmas viharnek is ellenálló zöld óriás ezt a közeledést, felébred álmából és újra életre kel. Segíti, tanácsolja, vezeti a mestert, hogy újra sikerüljön a csoda, az alkotás csodája...

„Szipkától a székelyparkig...”

beszélgetés Cs. Kiss Ernő fafaragó művésszel

Ernő, amikor látom kezéd alatt kinyílni a csodálatos formákat, akkor mindig arra gondolkodom: a fafaragásra születni kell, ezt nem lehet megtanulni...

Tegnap meglátogatott 35 citerás... Tatabányáról jöttek, ahol immár hetedszerre került megrendezésre egy országos találkozó. Amikor Editkével készültünk a fogadásukra, hirtelen megjedtem, mit is kezdek én itt harmincöt citerással, de azután rádöbbsentem – újra –, hogy nagyon is sok közünk van egymáshoz. A Jóisten úgy alakította sorsomat, hogy gyermekkoromban éneklő közösségbe tartozhattam, ott a mi falunkban Csíkon mindenki énekelt! Ha a mezőre ment valaki dolgozni akkor is, ha mezőről jött akkor is. Egy ilyen eset kapcsán kiderül, hogy ugyanolyan képességekkel rendelkezem a népzene területén, mint amilyen a fafaragás területén. Az, hogy több mint ezer(!) népdalt tudok elénekelni még ma is, s mindegyiknek tudom mind az összes versszakát, az annak számára, aki ilyen közegben nőtt fel, szinte magától értődő. Annak idején, amikor tizenhat évesen átkerültem Magyarországra és népi kollégista lettem, szájatva hallgatták, hogy mennyi éneket ismerek.

Biztosan számít az is, ha odafigyelnek egy gyermekre. Emlékszem, valaki említést tett apámnak, amikor meghalt, amint ötévesen apám boltjában, vegyeskereskedésében énekeltem – „Kend aztán mért nem kerít ennek a gyerekeknek valami muzsikát!” – Felénk a hegedűt nevezik így... Azt hiszem én voltam a legboldogabb gyerek a környéken, amikor megkaptam a muzsikát... hazafelé menet már próbálgattam is, s mire hazaértem, már játszottam is rajta a „Leszek a cselédje”-t. Akitől vette apám, ahhoz a falusi zenészhez gyakran eljártam.

Később jöttek a falusi színdarabok. Én voltam a szőke cigány, mert ugyan kifestették az arcomat korommal, de a hajam az hófehér volt. Kese-gyerekeknek hívták, mert a mi falunkban általában barnák voltak, én majdnem kivételesen szőke hajú és kék szemű voltam. Így a faragás mellett a népzene világa is élte-tett. Az iskolai években mindig versenyeztünk ki tud jobban faragni, néha még össze is veszünk, s jókat verekedtünk ezen...

Amikor komolyan kellett volna tanulnom – középiskolás koromban – akkor sem hagytam abba a faragást. Nos ez meg is mutatkozott a tanulmányi eredményemen. Elégge szerteágazó gondolataim voltak, s az ilyen kötött tantárgyak mint matematika, fizika, kémia, hát ezekhez nem igazán fűlött a fogam, s éppen hogy csak lavíroztam... mert mindig rajzoltam a kockás füzetbe. Egyszer az egyik számtantanár nagyon meg is vert, mert nem voltam annyira jó számtanista, s abban az időben nagyon meg tudtak haragudni a tanárok erőst az olyanokra, akik nem tudtak. Egyszer úgy találta kinyitni a füzetet, hogy meglátta a saját portréját, s a pofonok kíséretében rosszsallását fejezte ki... pedig egészen jó portré volt.

És a faragás?

Abban az időben nagyon vastag, négyszögletes kréták voltak használatban. Nem volt könnyű megszerezni, mert csak a tanáriban volt kréta, s ügyesen kellett esetleg eggyel többet elvenni, ha az embert beküldték krétáért. De megérte a kockázatot, mert ideális anyag volt a faragáshoz... nekem pedig abból szobrocskákat kellett faragnom, túvel a krétából, a pad alatt... kis meztelen nőcskéket tízévesen.

Egyszer nagyon el voltam buzdulva. A körről tanultunk, a sugaráról stb. én pedig a pad alatt teljesen el voltam foglalta a munkámmal. A tanár éppen a kör sugaráról szólt, hogy azt ti. kis „r”-el jelöljük, s én rögtön felugrottam, pedig megvárhattam volna a „ó” betűt. Nagyon lebuktam, s bizony abban az időben ezekért mind verés járt. Ez bevett nevelési módszer volt abban a gimnáziumban is, ahová én jártam, a csíkszeredai Mária Terézia Római Katolikus Gimnázium.

Amikor átkerültem főleg a grafika volt nekem a kapaszkodóm. A kollégiumban rögtön faragtam egy faliújságot, amely nem volt más mint egy székykapu, s annak ajtajai leporel-lószzerűen kihajthatók voltak, s telis-tele voltak kézzel írott cikkekkel és rajzokkal, melyeket mindet természetesen én csináltam. Gyönyörű betűk voltak, mintha nyomtatták volna... én ezt szívesen csináltam, csak tanulni ne kelljen, a tanulásba annyira belemerül-nöm. Abban az időben kötelező tantárgy volt a rajz – heti több órában oktatták – s bizony gyakran megtörtént, hogy én meg-rajzoltam másoknak a rajz házi feladatot, s cserébe ők megcsinálták az én számtanpéldáimat.

Annyit azért mindig tanultam, hogy átengedjenek, átsurgassanak. Talán látták a sokoldalúságomat, a talpra-

esettséget... emlékszem egyik tanárom mondta: „Te azt is tudod ki van mögötted, mert neked hátul is van szemed”. A történelem tanárom szó szerint könyörgött, hogy tanuljak, mert ha nem, kénytelen megbuktatni. A történelemből az „egyszeregy” a magyar királyok uralkodása volt. Egy hét haladékok kaptam, de nem igazán került kezembe a történelemkönyv. Elérkezett a csütörtök reggel... Tudtam magamról, hogy nagyon vizuális típus vagyok. Amikor hajnalodott, kezembe vettem a könyvet, s elkezdtem fényképezni. Nem tanulni, fényképezni. Olvasgattam is, de inkább csak néztem. A reggelinél is, az imánál is néztem, néztem. Az óra elején a tanár rögtön megkérdezte: „Na Kiss! Tudod?” „Tudom” – feleltem. A csíkszeredai gimnázium egy nagy régi gimnázium, nagy dupla ajtókkal. Az ajtók felett pedig volt egy nagy vetítővászon nagyságú fehér négyzet... én ránéztem erre a fehér négyzetre, s arról mint a vízfolyás, leolvastam. Mindenkinek leesett az álla, szó nélkül hallgattak végig, leginkább az osztálytársaim izgultak értem, hogy sikerüljön. Az volt a szerencsém, hogy nem második óra volt, mert másnap már megint nem sokat tudtam belőle, ha nem tudtam volna óráig nézni... akkor nem sikerül. És van ilyen. Ma is, ha portrét rajzolok emlékezetből, akkor egyszerűen ránézek a fehér falra, s meg tudom jeleníteni. Ez végigkísérte az egész életemet, ebbe tudtam belekapaszkodni.

A kollégiumi évek miután véget értek, valamit tovább kellett lépni. Nyomorúságos idők voltak. Akkoriban szervezték a néphadsereget. Rábeszéltek minket, hogy menjünk el katonának, hiszen milyen jó lesz. Van kaja, szállás, ruha, tanulási lehetőség – mindent ígértek. Nem voltam én túl katona típus, de barátaim mind (kilencen voltak Erdélyből menekültek) rábeszéltek: „Gyere velünk te is, biztosan kell majd ott is egy kis kultúra, majd legfeljebb vetítesz nekünk.” Lőni én nem

akartam...

Én aztán belevetettem magam a kultúrába. Éjszakákba nyúlóan festetem a hatalmas képeket a laktanya kanyarjában... közben szerveztem egy táncsoportot. Ugyanis egy tánc házi múlttal rendelkeztem, pontosabban „csúrházi“ múlttal, hiszen ott táncoltunk.

1952-ben kerültem ide Tatára. Itt folytatódott ill. jobban kiteljesedett a „kultúrtisztít“ mivoltom. De ebben az időben kezdődött el a nagy félelmek időszaka.

Osztályidegen, kulákcsemete, meg minden lettem, s egyhuszonnégy óra alatt kitettek az utcára. Ami volt abban a szótárban, azt mind ráolvasták, egy-két ember megerősítette, egy két ember megjegyezte még hogy volt egy megjegyzésem, egy viccem, s ez már elég is volt... a szó szoros értelmében egy szál glottgatyában kitettek a laktanya raktárépülete elé, s meg kellett várnom, amíg a házigazdám Radamecz bácsi beküld valami civil ruhát. S az előljárim ill. egykori „barátaim“ kikerültek vagy szabályosan leköpködtek... az egy olyan világ volt, hogy maguk is elhitték, hogy én egy utolsó, akasztanivaló gazember vagyok...

Rádadásul ebben a „kinyírás“ időszakban lett egy motorbalesetem, eltört a lábam három helyen, s a dorogi kórházba kerültem. Ott nagyon szerettek az orvosok, ápolók, mert tudták, hogy senkim nincs, s ameddig lehetett bennfoglalt. Óriási előnyöm volt, hogy amikor már mankóval bicegni tudtam, akkor sorra jártam az ágyakat, s mindenkit lerajzoltam.

Nagyon nehéz időszak volt ez. Megtörtént, hogy az akkor Herczig-féle vendéglőben nem vacsorázhattam, ki kellett jönnöm... mert a „jó hangulatban“ szórakozó tiszturak oda küldték hozzám a pincért, hogy nem hajlandók velem egy levegőt szívni...

Ebből az egzisztenciális nyomorúságból a rajz mentett meg, hiszen ennek köszönhetően kerültem a reklámszakmába. Voltam a MOKÉP-nél mozigrafikus is tíz éven át, amikor is naponta egy tíznégyszet-méteres vásznat kellett megfestenem... rengeteget festettem, szinte addig amíg szinte bele nem zavarodtam, s érezni kezdtem, hogy nekem most váltani kell.

A faragni-tudás az ott volt a háttérben, de nem volt egy redesszerszámom, vésőm vagy késem. Ez többek között abban is megnyilvánult, hogy Editkének nem engedtem meg, hogy komolyabb bútort vegyen. Azt mondogattam: „Majd én megcsinálok“. Ebben az időszakban tört fel az ún. „Repülő páva“-mozgalom. Akkoriban a lányok hímzett blúzokban kezdtek el járni, divatba jöttek a népművészeti tárgyak.

Ekkor történt egy különös eset, ami döntésre vitte bennem, hogy mit csinál-

jak azzal a sok gyerekkori emlékekkel, amik időről-időre feltörték bennem, s a fafaragással voltak összefüggésben. Mi rendszeresen hazajártunk Erdélybe, pontosabban sehol máshol nem voltunk harminc éven át csakis Erdélyben. Tör-

tént, hogy új plébános került hozzánk, Rácz Jóska. Édesapám mondta: „Te, itt volt a Rácz Jóska, akivel te együtt jártál gimnáziumba Szeredába, s megtudta hogy én vagyok az apád meg ilyesmi, s ha itthon jársz, akkor feltétlenül látogasd meg.“

A templomba mindig elmentünk, mert nagyon kellett az a hangulat, ahogyan ott a menyecskek énekeltek. Gyönyörű vártemplomunk van, amelynek egyik bástyájára húzták fel a tornyot, mellvédekkel. Dombtetőn áll fenyvesek között, egyszerűen gyönyörű, arról nem is szólva, hogy rengeteget gazemberkedtünk ott gyermekkorunkban.

Nos, elmentem a Rácz Jóskához. Már harminc éve nem láttam, de egyből megismertük egymást. Aztán az íróasztalából elővett egy szipkát, s azt mondta: „Nézd, ezt te faragta!“ Alig akartam elhinni, hogy én faragtam, de bele volt faragva a nevem, meg az hogy „lelki emlék“ és a dátum. Egy szögletes anyagból csináltam a szipkát, aminek megtartottam a szögletes részét, s görög oszlopnak faragtam meg a végét, akantusz levelekkel. Ennek a belseje hengerré alakult úgy hogy a sarokban lévő szögleteknél, az oszlopoknál át volt törve...

Ha az ember életében vannak olyan pillanatok, amikor az ember úgy érzi, hogy valamit elrontott, s hogy változtatni kellene, akkor ez a nagy döbbenet, ez a másodperc ez volt. Akkor döbbsentem rá: ha én tizenegy éves koromban így tudtam faragni, akkor mi fenét keresek én ebben a világban anélkül hogy faragnék... nagyon dühös voltam. Jöttünk hazafelé, s tizenkétórás autoúton végig azon gondolkodtam, hogy mi van otthon, amiből, amivel faraghatnék. Este, már sötétben, fáradtan érkezünk meg. Editke elaludt, én pedig egy darab deszkát el-

kezdtem faragni... egy furcsa, fáradtságtól és alkotni-akarástól bódult állapotban... éjjel kettőig. Editke mikor felébredt, s meglátta, nem akart hinni a szemének, s csak ennyit mondott: „Kicsi, ez fantasztikus!“ A darab deszkát egy törölköző-tartónak faragtam meg, s házunknak megbecsült darabjává vált.

Ezt követően történt, hogy Editkét beiskolázták egy szakszervezeti hatátes iskolába, s egyedül maradtam itthon, ő csak félvégeken jött haza. Az évek alatt felgyülemlett, ki nem élt alkotni-akarás végre teret kapott: minden héten egy darabbal vártam haza. Megfaragtam négy széket, egy háromtámlás padot, egy asztalt meg egy karosszéket, aminek a hátulján a cantata profana volt. Akkora energia volt bennem, hogy semmire nem kellett gondolnom, csak egyszerűen faragnom kellett. Hiszek abban, hogy valamelyik ősöm faragó volt, mert sokszor magam sem értettem, hogy honnan tudok olyan dolgokat, amiket nem is tanultam.

Életem első kapuja volt olyan élmény, hogy meghozták a fát, elkezdtem csinálni a kaput, s éreztem, hogy én ezt már valamikor csináltam, pedig sosem, legfeljebb láttam a falunkban, hogyan állítanak egy ilyen kaput. Berohtantam Editkéhez, s azt mondtam: „Kicsi, nem tudom mi van velem, de tudom hogy mit kell csinálni, mintha valaki mondaná az arányokat, a csapokat, a sülyesztéseket.“ Azóta bőven csináltam kapukat, kisebb változtatásokat eszközöltem, de mindig ugyanaból a gyökerekből táplálkozom. Valahogyan magamban érzem az arányokat a változtatás útjait is. Természetesen köz-

ben az ember tanul – elméletet is, hiszen nagyon sokszor tanítottam, szakkört vezettem, vizsgáztattam.

Az a visszafajtott alkotási ösztön, az a valami, a belső tűz rettentő termelékenységet tett. Szinte pillanatok alatt megtelt a lakás, sorra jöttek a barátok, ismerősök, szomszédok csodálni-nézegetni, s ment a híre annak, hogy az Ernő miket farag... Aztán egyszer, amikor a lakás már nagyon megtelt, akkor kaptam egy meghívót Sárospatakra, hogy menjek el a kiállításra, s én csak néztem. Kiderült, hogy Editke megegyezett a Répássy Gyurival, hogy engem beneveznek. Újságban olvastak a lehetőségről, s szépen helyettem pályáztak.

Hátha meghívtak, akkor el kell menni. Megraktuk a wartburgot – alig láttunk ki belőle – s beálltunk a sárospataki kultúrház elé, ahol már javában

folyt a zsűrizés. Kérdezték, hogy ki fia borja vagyok, csak nem a boggyoszlói Kiss Ernő fia?! Mondtam nem, tudtam róla, hogy van egy ilyen öregúr, aki nyolcvanvalahány éves volt már akkor, s világhírű. Akkor így nem adhatom be a pályázati műveket, hogy Kiss Ernő... A mi családunk hordta a Csíkszentdomokosi előnevet, a faluban is használták hogy domokosi Kissék. S ugyan az embert kötelezi a múltja, de egy ilyen időszak után az ember állandóan félelemben él... nem volt idő hogy tájékozódtnam volna, rögtön rám került a sor. Ott ültek zsűriszerűen a Janó Ákosék... s én nagyon örültem magamban, hogy ezt a dolgot be lehet egy kicsit vinni, de abban az időszakban még ilyen előnevekkel, származással nem lehetett nagyon bődlszködni. Akkor azt mondtam: „Én Csík megyéből származom, akkor lehetne esetleg Cs. Kiss Ernő...” „Ez nagyon jó, kiváló” – mondták. Később kiderült, hogy mondhattam volna nyugodtan a csíkszentdomokosi nevet is, de akkoriban úgy gondoltam túl sok egyszerre a csiki, a szent, meg a domokos...

Én akkor meghúztam magam ott, kerülgettek engem a zsűri meg a faragók is, hiszen az erdélyi kultúrának ez a része számukra teljesen ismeretlen volt – nem tudták hova tegyenek. Akkor ez a rész még könyvekben nem volt elérhető. Csak később jöttek a hátizsákos egyetemisták, meg a Kritérium-könyvek. De a második évben már azt mondták, „aki tanulni akar, az menjen a Cs. Kiss Ernőhöz”. Nagyon beindult nekem ez a dolog. Egy-két évig mentem oda Patakra. A másik jellemző, hogy amit faragtam, azt mind megvette a patiki múzeum. Annyi anyagom van ott, hogy önálló kiállítást tud csinálni a múzeum ill. csinált is.

Nagyon hamar az élre kerültem. Szakköröket vezettem Tatabányán, Komáromban, s elhatároztuk, hogy ne menjünk mindig csak Patakra, csináljunk alkotó táborokat. A bánya akkor anyagilag támogatta ezeket. Közben bekapcsolódtam az országos egyesületbe, s a faragó szekciónak a vezetője lettem. Elkezdtük a játszótéri mozgalmat, s ezeknek mind megcsináltuk a dokumentációját.

A kapuk eközben készültek... Editkének mindig mondtam-mondom: kaput csinállok minden áron. Ebben kicsit önző vagyok. Kaput, fáját és kopjafát csak egyedül vagyok hajlandó készíteni. Az utolsó vágásig, az utolsó gyalulásig én akarom megcsinálni. Készítettünk közösen is kapukat egy-egy fafaragó táborban, de ez a gyakorlatban úgy nézett ki, hogy mindent nekem kellett berajzolni, ellenőrizni, hiszen sokszor az 13-15 segítő faragó még kaput se látott... Így ezeket is magaménak tudhatom. Összeszámoltam, s több mint húsz kaput készítettem, az utolsó hetet-nyolcat itthon, teljesen egyedül. Editke megszökött, hogy honnan veszem a bátorságot, hogy így hetvenkét évesen is ezeket a többmázsás rönköket emelgetem. Nos ehhez hozzátartozik az évtizedek alatt kialakított saját segédeszközök (köte-

lek, ékek, hengerek, csigák stb.) és az ötletek, hogyan lehet minél kisebb erővel megoldani a forgatás és emelés technikai problémáit. Editke mindig mondogatja: „Oroszlán-erő és hangyaszorgalom” – s megoldok mindent. Ugyanakkor meg kell vallanom, hogy az alkotás láza megsokszorozza az ember erejét. Olykor magam is meglepődöm a teljesítményemen.

Ha arra gondolok, hogy gyerekkoromban micsoda nagy cirkusszal járt egy-egy kapu felállítására... Hetekig készültek rá, kötelekkel lovakkal. Ráadásul a régi kapuk robusztusabbak voltak, hiszen nem volt gatter, ami szépen kivágta volna a gerendát, hanem mindent

bárdoltak. Ugyanakkor a kaputartó fának meghagyták az erős gyökeres gömbalakú részét, ami másfél két méteres is volt, és azt még tűzben kiégették, hogy kapjon egyfajta védelmet. A föld alatti részt nem is faragták négy-szögletesre, hanem meghagyták henger alakúnak. Így aztán hihetetlen súlyokat kellett mozgatni. Sok hórúkkozás után állt a kapu.

Ezt követte a kapu felszentelése amit nem pap végzett, hanem akik segédkeztek ill. faragták. Odaálltak a kapu alá nem pezgővel, hanem pálinkával és köszöntőt mondtak a kapunak és elmondták a gazdának is a jókívánságait. Közben hátul már rottyogott a birka vagy a borjú, elől a kapunál pálinkázgattak... mire állt a kapu addigra odakerült az egyszál csángó zenész a gardonnal... jött a tánc, ha volt vadász a környéken akkor az díszlovásokat adott le. Ez gyermek-szemmel hatalmas eseménynek tűnt.

Így rögzült bennem minden. Például a kenderrel kapcsolatban is mindent tudok, pedig soha életemben nem áztatam, nem tiroltam, nem vagdaltam, nem gerebeltem, nem szőttem, nem fontam, nem ványoltam, mégis tudom.

Miért csinálsz kaput?

Mert missziónak is érzem. Mai időkben nem, de korábban tiltott volt Erdélyt, az erdélyi kultúrát emlegetni. Annak idején tünetőleg is csináltam a kapukat. A múltamat valahogy be akartam vinni a köztudatba. Azóta írogattam erről, beszélgettem sokat, nyilatkoztam is sok helyen. Ejtutottam oda, hogy ma már egészen más a helyzet, s nem kell megfelelnem a kérdésre: Ugyan Kiss elvtárs, hogyan kerül Tatára egy székelkapu? Nem kell bizonygatnom, hogy azért, mert itt élek, mert ez az én kultúráim, s nekem jogom van ezt ide letenni, s ez az én hangom. Ugyanakkor ez ezeréves kultúra, ez nem külföldi... ez ősi és magyar. A népművészet legmonumentálisabb alkotása, s igen összetett, sok-sok szakma segédlete kell hozzá, hogy elkészüljön egy kapu. A lombos fának gerendákká kell alakulnia, azután jönnek az ácsok, az asztalosok, a vasas emberek, kovácsok, a faragók. Ennél már csak egy monumentálisabb van: a harangláb, de annak a funkciója egészen más.

Örülök, hogy ez a kapu ott állhat a Geológiai Múzeum bejáratánál. Mint mondtam, nekem a kapu nagyon fontos, s ez a tatari különösen is. Remélem sokáig hirdeti mindazt a szépséget, népi tisztaságot amit a székelkapu, a magyarkapu motívumkincsében, szimbólumrendszerében évszázadokon át megőrzött.

Mit jelent egy erdélyi származású művészembernek a haza? Ez most különösen aktuális.

Nagyon hosszan lehet erre csak válaszolni, és talán a kezdetektől kéne indulni. Úgye mert én úgy élem az életemet, hogy van egy ország ami a hazám és van a szülőföldem és ez 3 dolog tulajdonképpen. Ezt a hármat nagyon szükséges, hogy az ember valahogy teljesen

egybe érezze. Tehát ez azt jelenti, hogy diák koromban én azért szöktem ki ide Magyarországra, mert Erdélyt visszatartották Romániához, s én úgy éreztem, hogy a hazámat akkor tudom jobban szolgálni, ha Magyarországra jövök. Persze gyerekfejjel som más gondolat is megfordult bennem. Azok az ambíciók, ösztönök, amik bennem már kisgyerek koromban éltek, mostanra értek be teljesen, életemnek ebben a részében. Már akkor éreztem, hogy nekem az a környezet, azok a körülmények, az az elnyomott állapot nem fog megfelelni. És tudtam, hogy eleve a neveltetéséből fakadóan, a magyar érzésből következően, fajtám és hazám iránti szeretetemből, vonzalmamból következően nekem az ottani közegből ki kell szakadnom. Az emberben természetesen tizenhat évesen rengeteg kalandvágy is van, sőt még katonai koromban is volt olyan gondolat, hogy jó dolog, fegyvert birtokolni, mert szükség esetén a puskámat arra fordítom, amerre kell. Szóval sok minden gondolat öszszegyűlt az emberben. De hát az ember átvitt, élet a maga életét. Arról már elég sokat beszéltem, hogy milyen körülmények voltak. Rengeteg tapasztalatot szereztem, tartottam a kapcsolatot az otthoniakkal, megteremtettem a kapcsolatot az itteniekkel, megismertem az itteni viszonyokkal, a sok változást megélt emberekkel.

Szóval sok minden öszszegyűl az emberben. De hát az ember ide átvitt élte az életét. Ugye erről már elég sokat beszéltem, hogy milyen körülmények voltak. És hát rengeteg tapasztalatot gyűjtött, meg hát az otthoni kapcsolat, meg az emberekkel való kapcsolat, az itteni viszonyok, itt a sok változás, emberek. Szóval rettentő sok gondolatot adott az embernek. Eléri az ember a hetvenötödik évét, akkor úgy érzi, hogy ebből a rengeteg nagy útból, ebből a sok benyomásból valami mégiscsak leszűrődik. Na most, ahogy én öregedtem, bennem egyre jobban elmélyült és foglalkoztatott magának a hazának a gondolata. Ebben benne van a magyar történelem.

Ahogy érettebbé válik az ember, egyre tudatosabban szelektál. Ügyel arra is, hogy merre orientálódik. Ezt nagyon nagy mértékben befolyásolta az, hogy a kilencvenes években sok erdélyi ember szökött Magyarországra. Én akkor már nagyon jó viszonyok között éltem. Akik átszöktek, azok közül sokan hozzám jöttek, s én nagyon sokat segítettem nekik. Amikor ezek az emberek hozzám jöttek, hogy segítsék, úgy éreztem, hogy rosszat teszek, mert ekkor már érett fejjel úgy gondolkodtam, ha ma kellene döntenem, nem jönnék át Magyarországra. Én éreztem így, aki ugyanazt csináltam, amit ők, csak veszélyesebb körülmények között.

Mert valahogy úgy éreztem, addigra úgy megért az én elmém olyan irányba hatot rám az életem, hogy most ha ott élnék, nem jönnék el. Szóval nagyon érdekes dolog ez. Most ennek keretében kezdtem figyelni ezeket az embereket, mert én ugye nagyon régen 55 éve itt élek, hát ez az egész idő ebbe az 55 év

alatt itt tatai viszonylatban jóformán én voltam az a székelő ember, erdélyi ember akihez összefutottak a szálak. Engem itt Tatán úgy tartottak és a mai napig úgy tartanak nyilván, hogy székelő ember vagyok holott én már Tatán igen-igen itthon érzem magam. És ugye ezek az emberekkel tartom mai napig nagyon szorosan a kapcsolatot. Mert hát valahogy ez úgy van, hogy ott a sorok között is tényleg ért az ember, te-kintetéből tudunk mindent. Meg hát állandóan ők még szorosabb kapcsolatot tartanak Erdéllyel, mint én már, mert nekem ugye majdnem minden kapcsolatom megszakadt szülők, barátok,

osztálytársak mindenki kihalt már. Nincs okom, meg módon meg nincs amiért olyan sűrűn hazajárjak. És rengeteget beszélgetünk, és úgy érzem, hogy minden ember, aki Erdélyből eljött lelkileg rettentő sérült. És akkor panaszkodnak, hogy így a honvágy, meg úgy, meg hát a haza meg az anyaföld, szülőföld, tűzhely, a Kárpátok a Hargita a sok szokás meg minden, hogy mit csináltunk gyerekkorban, hogy volt minden. És hogy ők nem képesek elfelejteni ezt. Pedig már itt élnek 10-15 éve és egyszerűen rettentő nagy gondjuk van, mert nekik állandó honvágyuk van. És akkor én oda szoktam állni és azt mondani, ide figyelj én 55 éve itt kint vagyok, és én a magam módján kialakítottam egy valamilyen fajta egzisztenciát és mégis úgy érzem, hogy lelki sérült vagyok. És amíg élek, én mindig lelki sérült leszek. És ti se gondolatok arra valaha is, ha 100 évig éltek itt, még akkor is, mindig lelki sérültek lesztek. Ez ezzel jár, hogy az a szülőföld, az a kapcsolat az emberben olyan mély nyomot hagy, olyan fájdalmas sebeket ejt. Még annak is, aki ott él, és annak is, aki átkerül. Mert más volna a helyzet, hogyha az 1000 éves nagy Magyarországról eljövök én, elköltözőm Tatára. Mert lehet, hogy nem mennék sűrűbben haza Csíkjénőfalvára, mint most. Tehát az a tudat, hogy az emberbe belegázoltak, az ember személyiségét, egyéniségét, magát a népünket ennyire megalázták, megsértik naponta és lélekben sérültté teszik. Az édesapám büszke ember volt, nemesi családból származott. Valamikor felült a vonatra, és valamit beszélgetett, és szájon vágta, hogy ne beszéljen magyarul. Egy szót se tudott apám románul. Na lényeg az, hogy mikor ide kikerültem, nagyon akartam, hogy jöjjön ki, nem végleg, mert arról tudtam, hogy szó sem lehet, de hát jöjjön el egy 3 hónapra, meg ameddig van útlevél, meg hát ő is 60-70 év körül volt már. 86 éves korába halt meg és addig ugye én kellett, menjek. Én elhoztam, de úgy jött, ha hozom is, meg viszem is, mert ő azt mondta, hogy még egyszer nem aláztatja meg magát úgy, hogy neki be kell ülnie egy sarokba a vonaton.

Mondtam neki korábban, hogy jöjjön el vonattal, mert nekem borzalom volt a határon átmenni, mert volt időszak, amikor tudtam, – mert Editkével 5 órát álltunk a határon, és nem tudtam, mi az oka – hogy bent vagyok a névsorban, mert csinált a Duna TV rólam egy portréfilmet. Ezért nagyon bonyolult volt, hogy elmenjek Erdélybe, nem úgy mint ma, amikor az ismerőseim már havonta hazajárnak, jönnek, meg mennek, de ez akkor nem volt ilyen könnyű.

Apám föl nem ült többet vonatra. Képzeld el egy ilyen büszke ember azért nem utazott, nem jött ki a faluból, hogy őt ne hogy még egyszer szájon vágják a vonaton, mert magyarul szólt. Csíkdánfalván, a Csíki medencének egy nagyon szép kiemelkedő pontján van egy domb, amin van egy gyönyörű szép kápolna. Ott szoktak nyáron tűzörséget

csinálni. Édesapám is vállalt ilyen tűz-
 őrségi feladatot, és hogy ne kelljen vo-
 natra ülnie, 30 kilométert gyalogolt, pe-
 dig két faluval arrébb volt az a hely. És
 inkább gyalog ment át a határon is min-
 denhol, hogy őt még egyszer ne vigják
 szájon. Ez egy borzasztó mély nyomot
 hagyó dolog, amely az ember tudatát
 ébren tartja.

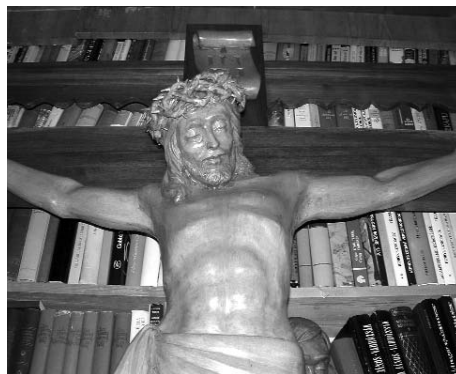
És a gyerekkorom is! Olyan tanító-
 nőm volt első elemista koromban, aki
 egy szót sem tudott magyarul, nálunk
 senki sem tudott egy szót sem románul,
 és így kezdtünk tanulni. De sok más ap-
 ró dolog is. Mondjuk a falu életében, kü-
 lönösebb probléma nem volt, mert hát
 ott tiszta magyar volt mindenki, kivéve
 a tanítónőt és a csendőrt. És akkor, mi-
 kor nagyobb diák lettem például Ko-
 lozsváron, én azért is mentem fel Ko-
 lozsvára a piaristákhoz, mert azon a
 környéken nem volt megfelelő zeneis-
 kola. Én akkor már tanultam vagy 8
 évig hegedülni, persze az én tudatom-
 ban volt egy olyan cél, hogy Kolozsvár-
 ról már ki tudok szököni, Csíkszeredáról
 nem tudok kiszököni. És amikor mentem
 haza este a hónom alatt a hegedűtökkel
 jól megverték a román gyerekek. Lát-
 ták, hogy magyar diák vagyok, mert a
 sapka az kötelező volt abban az időben,
 egyenruha is jelvény minden. Interná-
 tusban laktam. Egy másik este kimen-
 tünk és amikor mentünk öten-hatan és
 megláttunk egy román gyereket, sem-
 mit nem kérdeztünk tőle, megvertük.
 Ez csak egy fajta élmény. De tulajdon-
 képpen a megalázottságot érezte az em-
 ber ott is meg itt is. Én még itt is me-
 galázottságot érzek, mert amikor akár-
 milyen társaságban vagyok, ha egy ki-
 csit a hangulat olyan – ha egyedül va-
 gyok is székely – akkor is el akarják éne-
 kelni a székely himnuszt.

De mégis valahogy egy kicsit hátrá-
 nyos helyzetben érzem magam amiatt,
 hogy olyan múltam van olyan Magyar-
 országom, amiben nekem sérülést oko-
 zó problémák jönnek létre, gyűlnek
 össze. Úgy érzem, hogy az erdélyi em-
 ber pont emiatt a kínos élet miatt ret-
 tentő energikus lett, szorgalmas, becsü-
 letes, azt is mondhatnám, hogy tehetsé-
 ges. Meg kell csak nézni: Tatától Tata-
 bányáig egy csomó olyan művészi dolog
 van, amit erdélyiek csináltak. Most
 avattak egy 56-os emlékművet Tata-
 bányán, hát azt ki csinálta? Péterfi László.
 Az aradi vértanúk parkját én csinál-
 tam, s én állítottam 3-4 székely kaput
 Tatabányán, de a tatait is én készítet-
 tem. Tehát nincs nekünk mit szégyell-
 ni, sőt úgy érezzük, hogy van bennünk
 valami plusz az által, hogy nekünk na-
 gyon szigorúan kellett az életünket tar-
 tani. És mindaz az indítás, ami gyerek-
 korunktól elkísért bennünket a mai na-
 pig, valahol máig kötelezően hat rám.
 És ezért van az, hogy most, amikor so-
 kan úgy odavannak, hogy mi lesz itt, ha
 jön a sok erdélyi, nem értem az aggó-
 dást. Először is, nem jönnek ki az erdély-
 iek. Ha jön is valaki, az itt nagyszerű-
 en helyt fog állni, és az országnak csak
 javára szolgál. Mert nagyon érdekes: én
 a megyében legalább 100 embert ismer-
 rek, aki erdélyi, de egy sem munka nél-

küli, egy sem hajléktalan, ezek mind
 tisztességes, becsületes, rendes embe-
 rek, és dolgoznak. És érdekes: egyikből
 sem lett tekergő, hajléktalan, csavargó,
 alkoholist, vagy narkós. És nemcsak
 azokból, akik az én ismeretségi köröm-
 ben vannak, hanem az országban élő
 többiek közül sem. Mi úgy vagyunk, hogy
 a beszédünkben, a hangunkban, hang-
 lejtésünkben van valami, amiről felis-
 merjük egymást, s ha személyes kapcsola-
 tatunk nem is volt, az otthoni beszédre
 felültjük a fejünket, s ezzel jelzünk is
 egymásnak. Pláne abban az időben volt
 ez így, amikor nagyon meg voltunk nyo-
 morítva, mert azt a szót, hogy Erdély,
 székely vagy Trianon nem volt szabad
 kiejtenünk sem. Én is csak 10 évvel ez-
 előtt mertem kiejteni a számon.

Most már hála a jó Istennek, hogy
 itt is hallunk arról állandóan és érezzük
 és tudjuk – és a köztudatba is kezd be-
 lemenni hogy kik a székelyek és mi volt
 Trianon –, de még mindig van olyan ta-
 nítványom itt a Talentumban aki azt
 mondja, hogy „van nekem egy román

szomszédom“... „Mondom, mit beszélsz
 te, kid van neked?“ Még a mai napig
 sem tudják a gyerekek, hogy akik Er-
 délyben élnek, azok magyarok, ott szé-
 kelyek vannak, és ott nekünk 1000 éves
 történelmünk van, szemben a román 80
 éves történelemmel. Mégis mi vagyunk
 a hazátlanok!? Mikor én eljöttem,
 Kolozsvár akkor 30%-ban volt román,
 és 70%-ban magyar... most megfordult
 a helyzet, tízezrével telepítették be Er-
 délybe a mohucokat meg az oláhokat
 lent a Moldvából meg mindenhonnan.
 És akkor oda jön azaz ember és azt
 mondja, hogy menjél magyar, mert te
 hazátlan vagy. Hát ezer éve vagyunk mi
 ott, ami családunknak 400 éves múltja
 van, ami papíron kimutatható, és akkor
 apámat szájon vágja egy román... mert
 Orbán Baláznak meg lehet nézni a
 könyvét Felcsíkon 2 román családot
 mutat be 1870-es években. És akkor
 nem mer fölülni apám a vonatra, mert
 azt mondják, hogy te hazátlan vagy, ne
 szólalj meg, ne mekegi! Mert azt mond-
 ják, hogy mi mekegünk, mint a kecske,
 mert hogy sok az e, é és ezt ők úgy hall-
 ják, mintha mekegnénk. Nekik furcsa,
 persze ők nem tudják, hogy ez a leg-
 szebb nyelv..., de ha énekelni kezdünk,
 akkor tájtják a szájukat, és odaülnek
 mellénk. Volt olyan, hogy diákként
 utaztunk valahova, az osztály, és logi-
 kus, hogy elkezdünk énekelni. Men-
 tünk messzire azt hiszem Brassóba
 vagy hova mentünk, és zsúfolva volt a
 szerelvény, teljesen egymás hegyén, há-
 tán. Mikor leszállunk Brassóban, min-
 denki a mi szerelvényünkől szállt ki,
 mert kiderült, hogy a románok mind-
 egyike ott hallgatta az éneket. Szeredától
 Brassóig egyfolytában éne-
 keltünk magyar népdalokat. Meg nincs
 olyan, legalábbis erdélyi román, aki leg-
 alább azt ne tudná, hogy „Az a szép, az
 a szép, akinek a szeme kék...“. Ezt min-

Kiváltságos pillanatok... a koppányimonostorba készülő Szent Korona oltár részei – „Krisztus a nappaliban“, s az oltártabló felállítva, no még nem a végleges helyére a menzára, csak az alkotóműhely egyik asztalára.

Cs. Kiss Ernő fafaragó művész az erdélyi ácsoknak magyaráz... Foto: 2000

den román tudja. És ha hízelegni akar, akkor rögtön elkezd énekelni nekünk, meg minden ilyesmi. Tehát a kultúránk nagyon kell, irigylis is rettenetesen. Pedig nekik is nagyon szép kultúrájuk, népművészetük van. Ilyen szempontból nincs versengeni valónk. A mi kultúránk, a mi nyelvünk hatása az valahogy más, az úgy hat, hogy ezért tudtunk 1000 évig megmaradni itt ebben a nagy tengerben, szláv, germán tengerben, azért tudtunk ezzel egyedüli kis szigetként, mert azért valahol az álluk mindig leesett, hogyha produkálni akartunk. A sportban, a tudományokban a legjobbak között vagyunk. Gondoljunk az olimpiai érmeseinkre és a magyar származású Nobel-díjasokra, és ez már régóta van. Ez a nép ilyen.

Mit jelent nekem?

Egyre fájóbb nekem ez a helyzet. A 90-es évek elején azt hittük, hogy a másodrendűség, a sérült lelki állapot szomorú érzése alól felszabadulhatunk, s onnan kezdve már minden jó lesz. Nekem nagyon tetszett Antall József kijelentése: "15 millió magyarnak kívánok a miniszterelnöke lenni." Amúgy valamilyen egyéni szimpátia alapján nagyon tiszteltem Antall Józsefet, és boldog vagyok, hogy a sírja felett az én keresztem van, az én keresztem alatt nyugszik, én csináltam a keresztjét. De mikor egy éjszakát végigizgulva megtudtam, hogy az MSZP vissza tud kerülni, akkor én azt hittam, hogy egy kicsit abba belehalok, s egy kicsit bele is haltam.

És akkor jött ugye az Orbán-kormány, mert én mindent a székelységen keresztül, a határainkon kívül rekedteken keresztül nézek. Én szoktam mondani itt bolsiknak, miért nem tudtok ti olyan politikát csinálni, hogy a székelyeknek tetsszen?

Miért van az, hogy a másik kormány tud olyan hangulatot teremteni, olyan körülményeket biztosítani, hogy azt mondja a székel: ez igen. Pontosan a kormányváltáskor mentem haza Csíksomlyóra, májusban, és akkor az egész csíksomlyói búcsú, félmillió, vagy annál is több ember ott a hegyen borzasztóan gyászolt. Volt olyan család, amely a tükröt letakarta fekete lepellel, mikor megtudta, hogy megint az MSZP-sek nyertek. Az ember nem tudja hogyan fogalmazzon, hogy hazaárulás vagy nemzetárulás. De hogy nem-

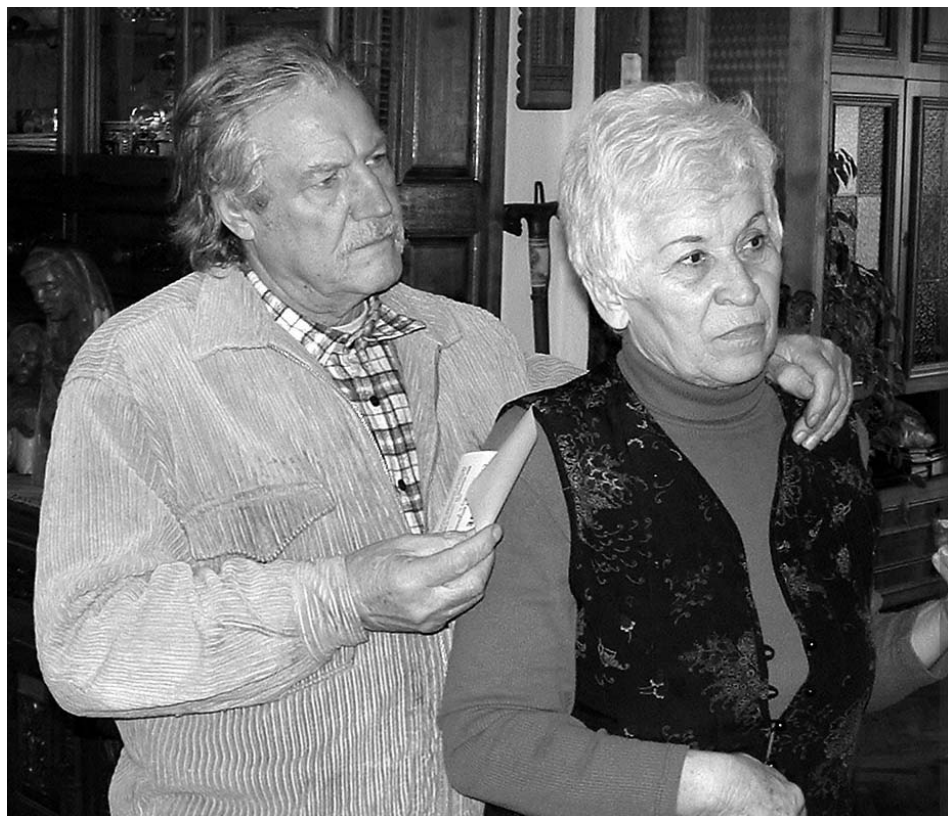
zetárulás, az biztos. Mert így eldobni magától azokat az embereket, akik 80 éven keresztül tartották a magyarságukat, és nem csak hogy egy nagy szláv, germán tengerben, hanem egy ilyen erős román nyomás alatt is tulajdonképpen meg tudták magukat tartani, és még ma is meg tudják tartani kultúrájukat és szellemiségüket. Azt hiszem a magyarság körében ők tartják tulajdonképpen azt a szellemiséget, amit minden embernek tartani kellene azért, mert magyar. Nincs megoldva azzal, hogy globalizálódtunk. Nekünk ebben a hazában még jobban össze kellene tartani, pontosan azért, mert ha 1000 évig nem tudtak minket „bedarálni“, akkor minket egy ilyen anyagi világ ne daráljon be... Az ősi kultúránk őrzése nagyon fontos, és nekünk tulajdonképpen most itt az alkalom, amikor föl kéne ébredjen a nép. Én úgy érzem, hogy azok az emberek, akik a tévében megszólalnak, azok Isten bizony tudathasadásosak.

Mert valahogy két énben gondolják az egész életet. Azt mondják, hogy a határokon kívüli magyarok magyarul beszélnek, de nem magyarok, csak ott élnek. Magyar nyelven beszélő lakók, akik úgy érzik, hogy most ott jó életük van, ott vannak, de ha Ausztráliában kínálkoznának jobb lehetőségek, odamennének, s azt a helyet éreznék hazájuknak. Ez így nem megy, mert a vérünk a szülőföldhöz, a tűzhelyhez, a hamuhoz kötődik. Óriási izgalom van ezzel kapcsolatban bennem, hol erre, hol arra teng-leng a véleményem. Amikor elmegyek egy polgári kör gyűlésére, látom, hogy csodálatos emberek vannak az egész teremben, szinte jól esik az embernek látni az arcokat, és úgy érzem, hogy ez egy olyan közeg, amiben nagyon jó érzés van. És akkor meghallgatom itt

ezt vagy azt a minisztert, vagy valakit, és akkor kezdem elveszteni megint a reményemet. Napról napra változik ez az emberben, és ebben tényleg az van, hogy a magam dolgát maximálisan megteszem a szakmámon keresztül, meg az emberi mivoltomon keresztül minden megteszem én amit kell, de hát nem tudok mást csinálni csak izgulni tudok, és majd ha oda kerül a dolog akkor úgy nyilatkozni. Hát a haza, hát persze ez a haza... Az a haza, hogy nekem a zászló éjjel-nappal, télen-nyáron kint van egy árbocon az udvarom közepén. Én üzenek is, meg a lelkemet gyönyörködtetem, mert nekünk gyönyörű udvarunk van. Azt mondják, hogy Tatán ritka szép udvarunk van a virágos kertekkel mindennel. De azért Editke, amikor nagyon boldog és örül, meg dicsekszik a virágaival, akkor azért azt mondom, hogy a legszebb virág ott lóg az árbocon, nézz csak föl. És nekem nem mindegy, hogy valaki elmegy a kapu előtt és benéz, és akkor abban pillanatban tudja, hogy itt egy magyar ember lakik, akinek a zászló nagyon fontos, az nem „rongy“. És akkor, mikor faragok

És amikor faragok – most egy templomba oltárt, aminek központi figurája a szentkorona –, akkor nekem a korona az korona. És ha a szentjobbra gondolok, akkor az nekem nem egy húsdarab, hanem az egész múltunk, meg mindennünk, az összetartozásunk képe. Én a hazát első fokon tartom a lelkemben. És ha módom volna úgy tenni a hazáért, hogy ezt most a hazáért teszem, akkor én még 75 évesen is képes volnék bármire, ha valaki felszólítana, hogy a hazámért ezt vagy azt kéne tennem. Magánemberként meg naponta úgy érzem, a hazámért is dolgozom.

*Az önvallomások riportja
2004. december elején készült.*

Cs. Kiss Ernő és felesége, Editke – a mindenben Társ.

10 éves a KÉSZ
(Keresztény Értelmiségek
Szövetsége)
Tatai Csoportja.

**A jubileumot méltóképpen
ünnepelehtük, hiszen
színvonalas előadásokat
hallhattunk estéről-estére
egy héten át –
nov. 14-től nov. 21-ig.
Az első előadást
Fehér Károly
nyugalmazott evangélikus
esperes tartotta „A
lutheránus liturgia
medrében” címmel –
természetesen az
evangélikus templomban.
Az alábbiakban erről
olvashatnak.**

„Wittenbergi katolikusok” avagy a lutheránus liturgia medrében

Nehéz összefoglalnom azt a jó másfél órát, aminek témája az evangélikus liturgia volt. A bevezetéstani szeminárium mindannyiunk számára érdekes és tanulságos dolgokat világított meg. Megtudhattuk, hogy az evangélikusokat sokáig wittenbergi katolikusként tartották számon, hiszen Luther a Deutsche Messe-ből csak az átváltoztatási részt vette ki, egyébként az teljes egészében meg egyezik a katolikus egyházban ma is használatos liturgiával.

Kiderült az előadás alapvetéséből, hogy Luther nem a *formát re-formálta*, hanem a tartalmat újította meg – azaz visszatért a forráshoz. A formával annyira nem volt baj, hogy ma is számos lutheránus nemzeti egyházban olyan külsőségekben nyilvánul meg az istentisztelet, mint ahogyan azt a katolicizmus (katholikosz=egyetemes) egyház gyakorolja.

Megtudtuk, hogy Luther Mártont hosszú időn keresztül nem szívesen ábrázolták ellenzői ornátusban (katolikus szertartási díszöltözet), pedig ezt használta a reformátor. Ez is jelzi, hogy nem a régi rend ellen, hanem a hamis tanítás ellen emelte fel hangját. Jónéhány fontos üzenete került elő az evangélikus liturgiának.

Miért térdelve vesszük az úrvacsorát? Mert meghajtjuk magunkat Isten előtt, hiszen csak alázattal fogadhatjuk el Krisztus magát. Evangélikusok ugyanis vallják a realpresentia-t, azaz Krisztus jelenvalóságát kenyérben és borban. A vétel előtt és után az ostya és a bor közösleges ostya és bor, de a vétel pillanatában, mert hangzik az Isten parancsolata/Igéje ezért az Jézus Krisztus valóságos teste és vére. Ez hittitok, Isten csodálatos, de nem megérdemelt ajándéka. Ezért az evangélikus egyházban a pap adja a hívek szájába az úrvacsora szentségét, s a hívek az oltárhoz térdelve, mintegy mozdulatlanul fogadják azt. Ez azt jelzi, hogy Isten cselekszik, Ő ad, mi csak elfogadhatunk.

Megtanultuk azt is, hogy az Isten történik közöttünk, s az istentisztelet az Isten és gyülekezet párbeszéde. Az Isten nemcsak szavakban „üzenhet”, hanem színekben, zenében, formában, mozgásban. A szín nem idegen tőlünk. Egyházi textíliáink hordázzák az ősi színeket az egyházi esztendő szakaszainak megfelelően. A zene különösen is fontos a lutheranizmusban, mi adtuk az összkeresztény kultúrába a korálokat, ami kimondottan evangélikus sajátosság. Az istentiszteleti helyeinknek nincs

formai megkötöttsége, az ősi liturgikus térrendezéseket követjük. A szolgálatot végző személy mozog, forog. Ha imádkozik, befelé fordul az oltár felé, azaz az Isten felé könyörög, ha kifordul, akkor az Ige a gyülekezetet szólítja meg.

Az előadás végén vetített képek mellé kaptunk egy kis ízelítőt a lutheránusság sokszínűségéből. Láthattuk Európa legfiatalabb evangélikus püspökét (27 éves – Lettország), gótikus oltárokat és 800 éves templomokat, melyeket változtatás nélkül őriz a lutheránusság, hiszen – akik ott lehettek *Fehér Károly* nagyszerű tanító előadásán, már tudják – az evangélikusoknál nem a formán, hanem a tartalmon van a hangsúly.

Karcsi bácsi, köszönjük!

Az újrálátás öröme... lelkész és konfirmandusai. És megfakult fotó a kézben: a csöngői időszer...

A hangok tábornoka...

A hangok generálisa. Aki hallgatja, látja Dr. Marosi Lászlót, predesztinációs gondolatai támadnak: ezt az embert a Jóisten is karmesternek teremtette... Édesanyjától tudom, hogy néhány hónapos korában csak akkor tudott elaludni, amikor édesapja trombitáját megfújták... de azt sem tőle tudtam meg, hogy abszolút hallása van. Mindezek adományok. „Áldásos vonal” szólal meg bennem a lelkész. S valóban az, hiszen édesapja és nagypja is evangélikus kántortanítók voltak, dédnagyanja pedig a híres egyháztörténész *Payr Sándor testvére...

Újra itthon, de hol az otthon? Mert most már ugye kétlaki vagy.

Hát mindenütt, mert itt is vagyok meg ott is vagyok. Télen, nyáron itt vagyok, közte meg ott vagyok. Ott a tanítási év 9 hónap. Szóval 9 hónapot ott töltök, a maradékot, az év többi részét pedig hát zömmel itt. Innen mozogok Európába és az utóbbi két évben Afrikába is, ahol bekerültem egy nagy fesztiválba, meg egy szövetségnek a létrehozásánál is bábáskodtam. Hogy miért és hogyan alakult ez így? Egy percig nem érzem hogy ott lennék otthon vagy itt nem lennék már otthon. Mind a két helyen otthon vagyok, mert az csinálom, amit szeretek csinálni. Itthon elapadtak a lehetőségek a rendszerváltás következtében. Sajnos a kultúra területén és a zene területén az állami támogatás teljesen lecsökkent, mindenki magára lett bízva, hogy hogyan tudja menedzselni az életét. Az oktatás is hasonló helyzetbe került. A zeneoktatás pedig ezt a kettős nyomást kellett hogy elviselje. Miután mind a két oldalon a támogatás teljesen megszűnt az oktatási intézmények a zene területén magukra lettek hagyva, ami az egyik fő probléma. Csak hogy egy vad példát mondjak. A Zeneakadémián tanítottam 1994-től. Volt egy olyan hónap, amikor el kellett adni egy Stanway zongorát mert nem tudták a villanyszámlát kifizetni. Hát szóval ilyen körülmények között nagyon nehéz dolgozni. Próbálkoztak szponzorokat találni,

ezt meg azt. Ez a mai napig nem sokat változott. Egy évvel ezelőtt felajánlották nekem ott a karmesteri állást, de valami olyan fizetést mondtak, amivel a fűtésszámlát sem lehetett kifizetni. Viccnek is rossz. Azt hogy megint 4-5 állásban dolgozni és napi 24 órából 50-et dolgozni, ez elég volt, ez sokáig nem megy.

Ott a körülmények meg vannak teremtvé ahhoz, hogy az ember nyugodtan tudjon dolgozni. És nem mereven kezelik az alkalmazottat, hogy akkor csak ezt és semmi mást nem csinálhatsz. Ha bármilyen külföldi meghívásom van, akkor rögtön elengednek. Sőt, büszkéek rá hogy náluk egy olyan tanár tanít, akit még máshova is meghívnak, tehát érdemes szerződöttni. Tehát nem tévedtünk, hogy őt szerződöttük. Nagyon intelligens módon közelítik meg, nem azért mondom mert engem hívtak meg, hanem azért mondom, mert így gondolkodnak és nem csak velem van ez hanem mindenkiel így van. Úgyhogy ennek én nagyon örülök ott. Ott is jól érzem magam, mert szeretnek a kollégák, udvariasak, aranyosak, a hallgatókkal villámgyorsan nagyon jó viszonyt sikerült kialakítanom. A minimális létszámot találtam, amikor odamentem. (Mert most szim-

fonikus zenekarral dolgozom.) Ott volt tehát 2 első hegedűm, volt 2 második hegedűm, 1 brácsám, 9 csellóm, és 4 bőgőm. Ez volt a vonós kara a szimfonikus zenekarnak, a fúvós része és az ütő az tele volt. De mit lehet kezdeni 1 bárácsával meg 9 csellóval? Hát az arányokat próbáljuk meg beállítani... és hát kérdezem: „hol vannak a többiek?” „Hát te vagy a karmester, találd ki a megoldást.” Szóval meg kellett oldanom. Úgyhogy most van 9 első hegedűm, 12 második hegedűm,

10 brácsám, változatlanul 9 csellóm, és úgy néz ki, hogy 6 bőgőm és a teljes fúvós kar ütőkkel plusz két hárfám. Úgyhogy most már legalább zenekarnak nézünk ki. Még mindig nem hangzunk úgy mint egy igazi zenekar, de legalább úgy nézünk ki. Úgyhogy ez volt az első lépés. Úgyhogy itt is, ott is otthon érzem magam. Mert ott ugye az egyetem biztosítja a lehetőségeket meg

a különféle karmesteri szövetségek hívnak ide-oda zsúrizni, meg ezzel foglalkozni, azzal foglalkozni. Meg elengednek mindenhová, ami otthonosá teszi a dolgokat. Most Dél-Amerikába járok, az most az új kedvezmény területem. Most voltam Argentínában egy hónappal ezelőtt 2 hétre. Éppen érett a cseresznye, szedték ezt a

germens-dorfi ropogóst. Egy gyönyörű színházban volt két koncertem. Aból a híres filmből, amit ti hallottatok, a cd-t egyszer elhoztam nektek. És aból volt 2 koncert a cordobai színházban, amit egy olasz építész-mérnök Ambolín épírt. Dél-Amerika legrégebbi színháza ez. Pontosan úgy néz ki mint a milánói Scala. Tökéletes az akusztikája, úgyhogy van egy opera társulatuk is. Azoknak a kórusával énekeseivel és a színház által menedzselte fúvósokkal volt 2 koncertem ott novemberben. Úgyhogy elengednek Orlandóból ilyen helyekre is. Most májusban egy hónapig leszek Braziliában. Most ezek a kedvenc helyeim. Barátságosak, nagy szerelemben vagyunk ott mindenkivel. Úgyhogy ez remekül működik. Az, hogy elengednek és ott is megbecsülnék és megköszönik és gratulálnak a kollegák is aranyosak, ez otthonossá teszi. Amikor ide visszajövök, a régi barátokkal találkozom Hollandiában, a lemezkiadóm rögtön így szól: „Gyerünk csináljuk a következőt, következőt!” A magyarországi zeneszerzők úgy várnak rám, mint a messiásra mert hát a darabjaikat nem játssza más. Úgyhogy én meg viszem mindenhová a darabjaikat, Afrikába, Amerikába,

Észak-Amerikába, Európai koncertekre... Van az Osztrák Fesztivál is, és akikkel ott dolgozom most már 4 éve, ott is mindig becsempészek magyar műveket – amiért ők nagyon hálásak. *Hidas Frigyes, Lendvai Kamilló, Dubrovai László* meg a *Ránki* család. Az öreg Ránki már lassan 10 éve halott, a fia és lánya a mai napig boldogok, mert újabb és újabb művek kiadását, újabb kiadásokat a régi művekből tudok kieszközölni a Ránki család számára is. Úgyhogy ez megint csak otthonossá teszi. Az embert rögtön hívják: hogy vagy, hogy sikerült, mint sikerült. A Dubrovaiék, ugye a felesége a rádió egyik zenei szerkesztője rögtön hív, hogy csináljuk interjút, riportot stb. Ezek ilyen jópofa dolgok. Úgyhogy itt is, ott is otthon érzem magam. Itt a régi kapcsolatok, ott az új kapcsolatok teszik ezt lehetővé. És minden, ami életképessé teszi a területet az ott megvan. Ott még soha senki nem mondott nemet. Csak azon kellett gondolkodni, hogy hogyan? Ha most nem lehet az azt jelenti, hogy máshova kell menni. A lehetőségek meg vannak adva teljesen. Ott az a nagy szerencse, hogy ott azt csinálom amit akarok, meg amit tudok összehozni – és ezt értékelik. Rögtön ha valami történik, rögtön észreveszik és értékelik is. Mondasz valamit, a szavaidnak olyan súlya van, hogy csuda.

Itthon meg ha valaki csinált valamit akkor mit ért el vele? Rögtön ellenségeket szerzett, rögtön mindenki azt mondja: „a fene egye meg, gyerünk te gyünk keresztbe gyorsan.. mi az, hogy egy lépéssel előbbre van mint mi.” Ott meg pont fordítva van, azt csinál az amit akarsz, hát a te életed, nem az övék, mi közük hozzá. És ha csinál valamit akkor büszkének rá, hogy egy épületben vagy velük és csinál valamit, szóval más-más.

Most akkor ez pontosan melyik egyetem és ott mi a státuszod?

Én most asszisztens professzor vagyok, mert a teljes kinevezésig mindig 6 év van, minden professzor számára. A University of Central Florida ezt magyarul úgy lehetne mondani, hogy Közép Floridai Állami Egyetem Orlandóban. Ez egy óriási egyetem 42 ezer hallgatója van. Az egyik legfiatalabb egyetem. Floridában ez a második legnagyobb, mert Miami-ban van egy még nagyobb, majdnem 50 ezer hallgató van egy intézményben! Ez területileg akkora, mint egy város. Szóval ne úgy képzeld el mint nálunk, hogy egy épület ott van és ez az egyetem, hanem egy várost képzeld el, ami egy egyetemi város, ahol mindent megtalálsz. Központi könyvtárat, orvos kutató intézetet, biológiai laboratóriumot, úrkutató központot, mert

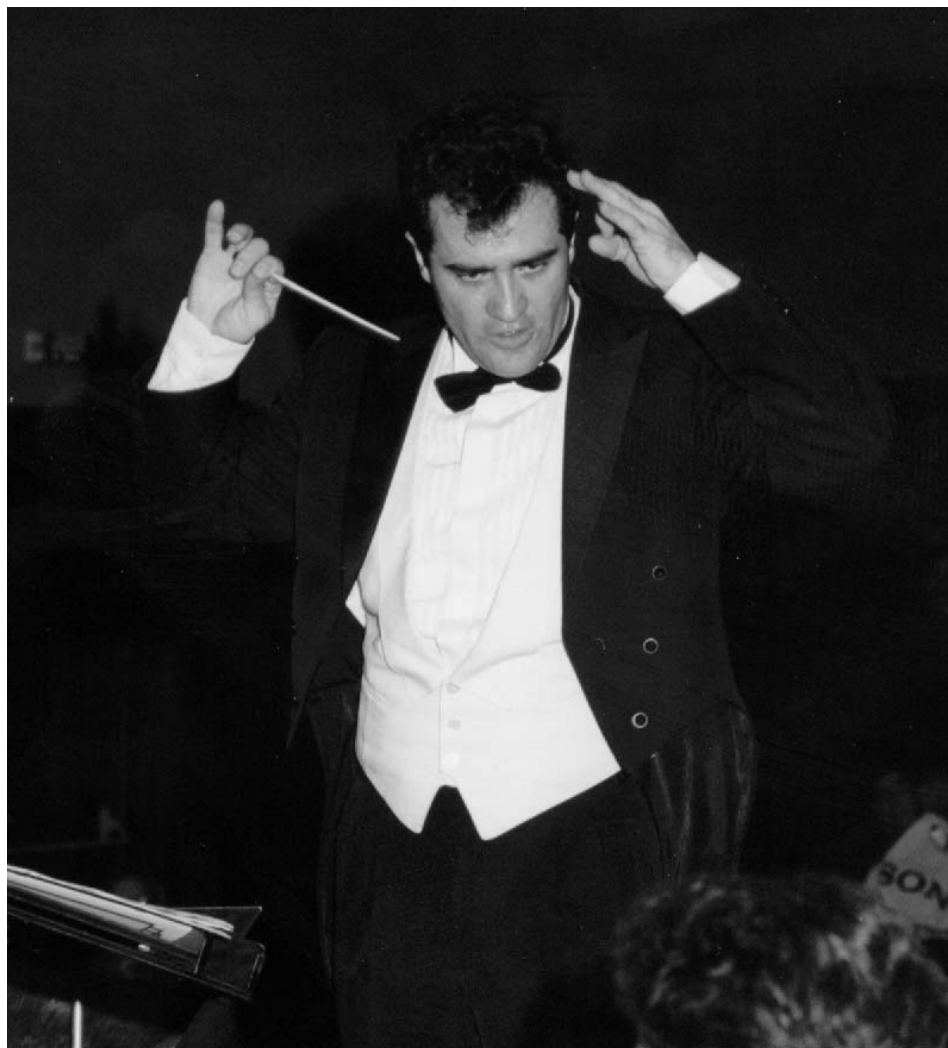
*Kicsoda Payr Sándor?

Payr Sándor munkássága: Cikkeinek, tanulmányainak, könyveinek száma több százra rúg. Hangvászorgalmú, bámulatos munkabírási ember volt, aki legkedvesebb kutatási területeként mindvégig megőrizte régi szenvedélyét, a himnológiát. Egyháztörténeti kutatásainak eredményeként a hazai evangélikus egyház négy évszázados múltját tárta elénk monográfiákban, tanulmányokban, életrajzokban, s szakértője volt az egyházi énekköltészetnek.

Payr az *első történész*, aki a Dunántúli evangélikus egyháztörténetét – alapos levéltári kutatómunka lapján – kiadta. Munkájához Egyháztörténeti Emlékek címmel forrásgyűjteményt is készített, amelyhez különféle egyházi és magángyűjteményekből, (pl. Gamauf, Hrabovszky iratok a Soproni Evangélikus Levéltárban), illetve a Magyar Nemzeti Múzeum kéziratárából merítette az anyagát. E forrásgyűjtemény és sok helyi monográfia előzte meg.

Payr legnagyobb művét, az egyházkerület megbízásából kiadott „A Dunántúli Evangélikus Egyházkerület Története” című művét (Sopron, 1924.) Munkájának csak az első kötetét tudta a szerző elkészíteni: 932 oldalon írta meg az 1522 és 1647 évek közötti eseményeket. Ötszázharminc egyházközség adatait, történetét dolgozta fel, a filiákkal együtt ugyanis ennyi evangélikus gyülekezetet számlált a Dunántúli az ellenreformáció előtt. Monográfiájában számtalan kultúrtörténeti adatot is kiemelt, hogy hangsúlyozza az evangélikus egyháznak a magyar művelődés történetében játszott fontos szerepét.

Aki gyakran forgatja a Keresztény Énekeskönyvet, sokszor találkozik benne Payr Sándor nevével: több önálló műve mellett tizenhárom átdolgozása és harmincnégy énekköltés szerepel benne. Főelőadója volt annak a szerkesztő bizottságnak, amely az 1893-ban megalakult énekköltési bizottságon belül, – Zábrák Dénessel, Bancsó Antallal és Kapi Gyulával együtt – az addig ismeretes 40-50-féle magyar fordítás közül a legalkalmasabb változatot kívánta kiválasztani az „Erős vár a mi Istenünk” német szövegére. Végül, 18 évi munka után, egy névtelenül benyújtott fordítást fogadtak el, mint legjobbat. Ez a fordítás Payr Sándor munkája volt. Azóta is az ő tolmácsolásában csendül fel az „Erős vár a mi Istenünk” minden magyar evangélikus templomban.

tulajdonképpen az egyetem úgy készült, hogy a NASA-nak a Kennedy Space Centernek volt a laboratóriuma. És aztán el kezdett nőni-nőni, aztán egyszer csak egyetemmé nőtte ki magát. A zenekar még nem nagy, mert 250 zenei főszakos hallgatónk van összesen. Ami nem azt jelenti, hogy csak 250-en muzsikálnak ott a 42 ezerből, hanem rengeteg orvostanhallgató van, aki hegedült középiskolában és azok jönnek és játszanak velem. Most van két növendékem is, akik úrkutató-mérnök hallgatók, van két biológusom is. Van egy kislány, egy biológus és ő jobban hegedül, mint a zenei főszakos hegedűs. Gyönyörűen hegedül! Kérdezem: miért nem vagy zenei főszakon? Hát mert így gondoltuk otthon. Mert az is érdeklő, de ezt sem hagyta abba, ezt is csinálja. Szóval így többen vagyunk. Van ott egy zenekar, amelyben 400-an vannak és ott alig van zenei szakos. Azok mind műkedvelőként csinálják és remekül szólnak. Dolgoznak minden nap! Két óra próba van. Nem viccelek, minden nap ugyanazt a műsort két órán keresztül próbálják. És amikor a futballszezon van, akkor minden hétfőjén mennek a focicsapattal és előadják a műsort. Fáradhatatlanul adják elő. Ott nincs ilyen, mint nálunk, hogy elmész a színházba, megnézed a 20. előadást, s azt tapasztalod, hogy elfáradt a produkció, s nem ismersz rá a darabra. Mert a rendező nem ellenőrzi, a színészek elkezdnek improvizálni, a közönség nevet, erre azok még többet improvizálnak...

Legutóbbi beszélgetésünkör azt mondtad, hogy odakinn az instrumentális zeneoktatás óriási, de kevés az átírat. Ha jól emlékszem azt mondtad, ebből a szempontból igazi exportőrök lehetnének.

A válaszhoz vissza kell menni a kétféle oktatási rendszerhez. Magyarországon a zenei oktatás az az általános alapismeretek oktatástól el van választva. Ha valaki iskolába jár, akkor a zenei oktatás az énekóránban kiemelül. Hangszeres oktatás nincs. Egy-két helyen már akad, az iskola saját zenekart tart fenn, de nem ott tanítják a tagjait. Tehát két külön intézményt tartanak fenn. Ott nem engedik meg ezt a luxust! Ott egy intézményben van kettő. Aki iskolába jár, tanulhat hangszereken is. Tanulhat énekelni is, sportolhat is mindent csinálhat az iskolában, majdnem a nap 24 órájában. Voltam olyan iskolában, ahol reggel hétkor már óra volt, s este hétkor még bent voltak a hallgatók,

ami nyilvánvalóan nekik nagyon fárasztó lehet. Az általános oktatásban a zenei alapképzés biztosított, miután rájöttek, hogy mindenkinek joga van állampolgári jogon zenét tanulni. Nem kötelező, de tanulhat. Nos erre rengeteg zenepedagógiai műre van szükség. Ezt ki is fejlesztették éveken keresztül. A nyitottságuk igen nagy. Kodály-módszert ismerték, de hogy

nálunk rengeteg zongoraiskola stb van azt természetesen nem tudhatták. Az egész kapcsolatuk úgy indult, hogy különböző szövetségeik vannak. Annak idején 1985-86-ban egy ilyen szövetség megkereste a Magyar Zene-mű Kiadó akkori menedzserét Varga

Bálint Andrásnak hívták, aki kivitte ezeket a műveket. Ezek rögtön – mivel újak voltak – a központba kerültek. Így például minden egyetemen megtalálható Hidas Frigyes rézfúvóskvintettjei, mert az egy olyan műfaj, ami most nagyon megy és nincs rá repertoár. De mondhatnék más példákat is. Hadd említsem meg, hogy ha bemész egy amerikai zenei könyvtárba, akkor még magyar nyelvű(!) zenei lexikont is találsz: Tóth Aladár – Szabolcsi Bence-féle zenei szótárt.

A 20. században a sikertörténetek így szóltak Amerikában: Végy magadnak egy magyart... Még mindig ilyen jó az imázsunk?

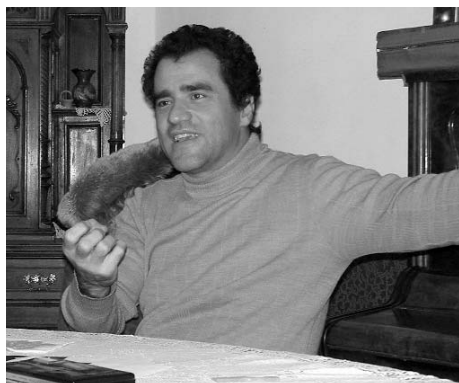
A világban nem tudom, de az amerikai a zenei területen igen, mert a vezető amerikai zenekarokat magyar karmesterek irányítják. *Olmády Jenő, Solti György, Szél György, Doráthy Antal...* ők nevelték ki a leg híresebb zenekarokat. Liszt és Bartók neve fémjelzi azt az óriási, karakteres magyar zenei repertoárt, amely mindmáig komoly szerepet visz. Jó érzés magyarnak lenni kinnt.

Ha jól emlékszem a doktori munkádat zene-pedagógiai témakörben írtad.

Igen. Kint a zenei nevelésre nagyon komoly hangsúlyt fektetnek. Tulajdonképpen én zenei nevelésből doktoráltam. Azt mondta a vezető professzorom: „Te itt jobban dirigálsz mint bárki, úgyhogy ezzel nem foglalkozunk! Ha azonban a zenei nevelésben végzünk kutatásokat, akkor az rajtad is többe alakít és mi is többe kapunk általa, és ezzel segíthetünk másoknak is.” Így ebben egyeztünk meg. Remek dolog volt, rengeteg kísérletet végeztünk. Pl. hogyan reagálnak az emberek a zenére, hogyan közelítik meg, hogyan hat a hallgatókra a zenei nevelés. Milyen formában élük meg a zenehallgatást...stb. S mindezekből következően, akkor hogyan tanítsuk a zenét? Érdekes példa: felmérést végeztek a legkülönbözőbb színvonalú trombitásoknál, hogy melyiknek mit jelent a siker, a trombitálás, mit ad a pódiumon való zenélés. Mit éreznek, mit gondolnak? A válaszok megdöbbentőek voltak... Egy érdekes választ hadd emeljek ki a sok szöveg közül. Az egyik legmenőbb professzor, aki trombitás szólista, aki az egyik legjobb, s mindenki imádatát nézi, arra a kérdésre, hogy mit jelent neki a trombitálás azt válaszolta: élvezem fújni a levegőt a csöbe... nem a frázisok, nem a gyönyörű zenei gondolatok az érdekesek, hanem a fizikai jelenség, az okozza az örömet.

Hogyan alakult az utad az orlandói katedráig?

Te magad említetted az előbb, hogy emlékszel rá, katonai zenei középiskolában tanultam. Utána a *Honvéd Zenekar*ral dolgoztam 18 évig. A szocializmusból kapitalizmusba átmenet sok változást hozott. Ilyen volt, hogy a hadseregben eltörölték a kulturális funkciót. Így a zenekarok számát is drasztikusan lecsökkentették, 14-ről 7-re. A középiskolát eltörölték. Majd öt év múlva rájöttek, hogy az hülyeség volt. Most újra indították. Közben én főkarmester helyettes lettem, mint művészeti vezetője az összes katonazenekarnak. A nagy változásban ez is megszűnt. Utána az egyetemeken tanítottam. Zeneakadémián, Ta-

nárképzőn, Magyar Pedagógiai Intézetben is. Az is jó volt. Aztán az Operett Színházban is dirigáltam éjszakai előadásokat öt éven át, párhuzamosan. Ezek jó időszakok voltak. Az oktatásban is megszűnt a támogatás, a művészetek területén is megszűnt a támogatás, s szerettem volna valami újat csinálni.

1992-ben bekerültem a Fúvós Világszövetségbe, később az elnökségbe. Láttam, hogy Amerikában a karmesterek mindegyikének van doktori fokozata. Itt Európában ez nem volt elérhető. Nem ajánlotta ezt egyik európai egyetem sem, nemcsak magyar sajátosságról van tehát szó. Magyarországon egyetlen területen lehetett doktorátust elérni, ha valaki zenetudóssá vált. Miután a katonazene-történeti könyvem 1994 megjelent (*unicumként* - Szerk.) foglalkoztam ezzel a gondolattal is.

Az egyik jelentős elnökségi tag Dr. James Crowft professzor felajánlotta, hogy menjek ki hozzá Amerikába és ott doktoráljak, mert ott lehet zene-pedagógiából, karmestertanból is doktorálni. Ott részt vettem egy féléves előképzésen, majd beiratkoztam egy hároméves doktorképzésre, melyben a világ minden részéből voltak kollégáim. Ennek keretében szimfonikus zenekarral foglalkoztam, dirigálást tanítottam, s természetesen rengetek kurzust kellett felvennem. Mindenféle területekről, filozófia, pszichológia. Még fizikai jelenségeket is mértünk. Meglepő volt például, hogy a szimfonikus zenekar hangereje 140 dB-ig is felment, pedig az már károsítja a hallósejteket... Sok olyan kurzust vettem fel, amiről itthon nem is beszéltünk, nem is hallottunk róla.

Amikor ledoktoráltam, akkor felajánlották, hogy vendégprofesszor-ként maradjak ott még egy évig. A volt professzoromnak még volt egy éve nyugdíjig, s amíg ő el nem ment nyugdíjba őt asszisztáltam. Ő már unta, hogy dirigálást tanítson, s nekem

kellett az ő kurzusait tanítani. Amikor bonyolultabb partitúrák kerültek elő, akkor már toltam is elém... Jól elvoltam ott egy évig. Közben két állásajánlatot kaptam. Az egyiket a Cornell University-n, ott kanadai határnál, ahol borzasztó hideg van. Már októberben havazik, s már májusban is, de a körülmények azok gyönyörűek. Az egyik legelőnyösebb egyetem. Elég ha csak azt mondom, hogy egy évre a tandíj ötvenezer dollár... itt nem főszakos hallgatókkal kellett volna foglalkoznom, hanem orvosokkal, mérnökökkel.

A másik ajánlat itt Orlandóban adódott, a szimfonikus zenekarnál, ahol meleg van, nincsenek megkötések, azt csinálom, amit szeretnék.

Nos így kerültem Orlandóba a magyar parlament előtti térről, ahol hosszú időn keresztül az egyik fő feladatunk volt a különböző nációjú államfők tiszteletére a himnuszokat vezényelni.

Mikor van időd pihenésre?

Most is. Itthon vagyok édesanyámnál és ez pihenés. Vagy pihenek két kontinens között, repülön ülve... vagy próbák között. Braziliában, Dél-Amerikában nagyon vendégszeretőek az emberek, gondoskodnak róla, hogy jól érezd magad. Visznek mindenhol. Ismerkedek, tanulok – ez mindig pihenés. Kinnt is van időm minden nap. Reggel azzal kezdem a napot, hogy úszok egy órát. November végéig minden reggel megteszem. Most, hogy hidegebbre fordult az idő már nem, de már várom a február közepét, amikor felmelegedik az idő, s újra úszhatok odakinn. Most nagyon szép helyen lakom. Egy tóparton bérelek egy lakást. S mivel tél van, a madarak északról leköltöztek... olyan gyönyörű madarak. Reggel amikor ki-megyek a tópartra ott ücsörögnek a fákon és mindenütt... csodálatos színekben pompáznak.

Igen szép kiállítású meghívót tartok a kezemben, mely a Keresztény Értelmiségi Szövetségének (KÉSZ) Tatai Csoportjának 10 éves születésnapjára tervezett egy hétig tartó alkalmossorozatra invitál. Városunk jegyzett, komoly kulturális tevékenységet folytató szervezete az elmúlt tíz évben elismerést megbecsülést vívott ki magának. Fáradságot nem ismerő, lelkes emberek közösségének egyik kiemelkedő alakja Izing László. Őt kértem visszaemlékezésre, számvetésre.

Egy ember aktív életében 10 év jelentős időszak. A KÉSZ Tatai Csoportja most ünnepli 10 éves fennállását. Mint leginkább illetékest, arra kérlek, adj nekünk rövid történeti visszatekintést... Hogyan kezdődött?

Az első epizód *Dékány Endrének* a KÉSZ főtítkárának kezdeményezése volt, amikor alapszabályt hozott és azt beadta a Stella könyv- és kegytárgyboltba a kapucinusok temploma mellett. Az ennek hatására lebonyolított felmérés azt mutatta, hogy további igyekezet a tatai csoport létrehozására nem reménytelen, de a megalakulás csak kb. egy évvel később történt. *Dr. Túri Róbert* későbbi titkárnak adott helyet annak a megelőző baráti beszélgetésnek, ahol a helyi csoport létrehozása újra felmerült és eldöntetett. Az alakuló összejövetelen a tanár úr – akinek a későbbiekben, egészen a mai napig csoportunk nagyon sokat köszönhet – az előkészítő bizottság nevében engem javasolt a megbízott elnöki tisztségre. Az alakuláson *dr. Csanád Béla* professzor úr, a Szövetség megálmodója és megalapítója nagy hatással volt ránk. Pár héttel később *dr. Pápai Lajos* győri püspök úr,

Értékek szolgálatában

Interjú Izing Lászlóval,
a KÉSZ Tatai csoportjának elnökével

a KÉSZ közismerten komoly támogatója a kapucinus templomban megtartotta előadását, amellyel a beindított programsorozat napjainkban már jóval száz fölötti rendezvényt számlál.

A kitűzött céloknak – integrálás, mobilizálás – hogyan sikerült megfelelni?

Az elmúlt több mint tíz év alatt betekintést szereztem, tevéleg részt vettem több szervezet tagja, tisztségviselőjeként Tata civil életébe. Így tehát a KÉSZ csoport vezetésén túl is van rálátásom arra, hogy a „mindennapi betevő” előteremtése, illetve az azon túl a különféle építő – vagy éppen ellentétesen ható – tevékenységek milyen mértékben kötik le az emberek idejét, érdeklődését. Meg kell mondom, nincsenek illúzióim. Csoportunk működésének eredményeit értékelve sem „dőlhetünk hátra”. Mint minden civil szerveződésnél, nálunk is van egy lelkes mag, akik rendezvényeinken már sok-sok élménnyel gazdagodtak és tudják, hogy az elkövetkező programokra is érdemes eljönni. Ez erőt ad a továbbiakban, de ugyanakkor sajnáljuk, hogy remek programjainkat, az előadókat városunk

polgárainak csak igen kis része élvezi. Nagyon jó érzésekkel vagyunk túl a 10. évfordulónk alkalmából rendezett keresztény kulturális héten, rendezvényeink, akár egyszerű előadás, akár színház vagy bál, „teltházak” előtt folytak, többnyire megtöltöttük a termet.

Mennyire sikerül a többszörösen leterhelt fiatal értelmiségiek elérni?

Úgy érzem, hogy a kérdés megfogalmazása sok tapasztalatról árulkodik és szinte sugallja a választ. Mondhatom, hogy nem sikerült olyan mértékben ahogy nekik is jó volna. Egyre erősödik bennem a felismerés, hogy az emberek – és itt az értelmiségnek külön felada-

tai vannak – a különféle hatásokra komoly mértékben adnak le a méltóságukból, „emberségükből” jelentse az akár a humánusmot, akár a kultúrát. Túl sok dolgot dobunk ki a mai világban, mert nem tűnik modernnek, korszerűnek. A fejünkben is fontos lenne képesnek lenni megkülönböztetni – akár a háztartásban – az elavult lomot az értékes családi emlékektől, melyeket inkább kellene leporolni és újra használatba venni. Vigyáznunk kell, hogy a fiatalok számára ne vesszenek el végérvényesen a lelki és erkölcsi támaszt jelentő gyökerek, melyeket az elődök meggyőződése és tapasztalatai jelentenek.

Mit tartasz nagy eredménynek, s mi az, amin javítani kellene a jövőben?

Idézzük fel azt a tájékoztatót, melyet megalakulásunk után tettünk közzé: „...a csoport keresztény elvekre alapozza működését. Fontos társadalmi kérdésekben élni kíván a véleményalkotás jogával, segítve a problémák megoldását. Minden tisztességes szándékú törekvést támogatni akar, s együtt óhajt működni a keresztény értékeket el nem utasító olyan erőkkkel, amelyek az emberek és a haza javát akarják.”

Büszkéek lehetünk-e arra, hogy a kitűzött céljainkat elértük, s így vannak-e érzékelhető eredményeink? Erre most nehéz biztos választ adni, hiszen térben és időben túl közel vagyunk., mindenesetre törekedtünk rá. Most az évforduló kapcsán igazán meglepetésszerű az egyesületi élet amely ennyire nem jellemző a szürke hétköznapiakra. Örömmel idézzük azonban dr. Osztie Zoltán atyának a KÉSZ országos elnökének köszöntő szavait: „Amikor a KÉSZ egy-egy helyi csoportjának jubileuma elérik, mindig büszkeséget és örömet érzek. Őszinte, belső öröm ez, amit az ember akkor él át, amikor nyilvánvaló a számára: amivel találkozott, amivel dolga van az »úgy jó, ahogy van«. A Keresztény Értelmiségiek Szövetsége alkalmas eszköz az evangélizáció érdekében, »úgy jó, ahogy van«. Ám ebből nem következik, hogy az adott helyi csoportra is érvényes ez. A Tatai Csoportra azonban teljes terjedelmében igaz. Végigolvastam a 10 éves évforduló anyagát, amelyből kitűnt: a tatai KÉSZ tagok szeretik egymást, szeretik közösségüket! S ez a legtöbb, amiért érdemes a Szövetséget elevenen tartani.”

Feladatok, tervek a jövőre vonatkozóan?

Ezt egyértelműen határozza meg a helyi alapítók felhívásának itt következő néhány pontja Haraszti Mihály tollából: *Mi, a felhívás megfogalmazói úgy látjuk, meg kell teremteni azt a szervezeti bázist, amely lehetővé teszi, hogy egyházi hovatartozásunktól és pártállásunktól függetlenül, a törvényes kereteket felhasználva, aktív közéleti szerepet vállalhassunk lakóhelyünkön.*

Nem elkülönülni kívánunk a többi, keresztény alapon tevékenykedő szervezettől, hanem saját közösségünk kereteit kihasználva, hivatásunk, szakképzettségünk, tapasztalataink birtokában feladatot szeretnénk vállalni embertársaink, polgártársaink, városunk érdekében.

Tervezett egyesületünket arra is alkalmassá kívánjuk tenni, hogy az a generáció, amely aktív korszakának évtizedeiben is legfeljebb belső értéként, mércéként őrizhette világnézetét, tapasztalatait átadhassa annak a korosztálynak, amely ezalatt meg sem ismerhette világnézetünket, s így most nehezen igazodik el a társadalom által felkínált nézetrendszerek között.

Szükségét érezzük annak is, hogy egymást segítsük hitünkben. Magunkra nézve is érvényesnek érezzük azt a megállapítást, amely szerint »a hívek konkrét közösségébe való bekapcsoló-

dás nélkül a keresztény létet és keresztény hitet a mai világban egyre nehezebb élni, illetve megtartani« (Walter Kasper).“

A feladat egyértelmű és aktuális a mai napig, illetve ezt tartjuk szem előtt a jövőben is. A visszajelzések alapján ténykedésünket már kezdik megismerni városunkban és sokan egyetértéssel figyelik törekvéseinket. Szeretnénk ezen az úton előre haladni.

Közösségért végzett munkád, aktivitásod ismert a városban. A KÉSZ megnyitó-rendezvénye „A tatai művészek szakrális tárgyú műveinek kiállítása“-nak a BOR-DÓ HÁZ adott otthont. Mit kell tudnunk róla?

Nagy szeretettel, eredeti rusztikus szépségében igyekszünk felújítani ezt a jelek szerint 1887 körül épült házat. Alapfunkciója szerint tárgyalónak, irodának használjuk, de alkalmassá tettük láthatóan kiállítási, előadási célokra is. Remek hangulatú civil összejöveteleket, találkozókat lehet benne tartani, ezek

rendezését támogatjuk is. Ideillő eseményekre bérbe is vehető. Szándékunkban áll a továbbiakban is civil, kulturális programokat rendezni a falak között, szeretnénk, ha lenne a helynek közösség szervező-, megtartó hatása, bízunk mindenkit, figyelje, támogassa, részesüljön benne...

A cikk fotói a megnyitó kiállításon, november 14-én a Fazekas utcai BOR-DÓ Házban készültek.

Az ősök útján...

Ötödéves szupplikáns teológus ül velem szemben... Ifjú Timóteus, modern korunk kihívásának megfelelni akaró, szimpatikus fiatalember, aki november 21-én a Teológus Otthon képviselőjében igehirdetéssel szolgált gyülekezetünkben. Kérdéseimre adott válaszaiból kitűnik: felelősséget kíván hordozni az elődök örökségéből.

Hadd legyek kicsit provokáló. Miért választja egy fiatalember mai világunkban az evangélikus lelkészi pályát, amikor talán vonzóbb pályák is akadnak... ráadásul az önmegvalósítás tere is nagyobb lehet?

Én alapvetően azt gondolom, hogy ez egy vonzó pálya. Vonzó pálya, mert benne van a lehetősége egy olyan fajta kreativitásnak, ami az ember egész életét magába foglalja. Ehhez persze szorosan hozzátartozik az, hogy én úgy értelmezem az egész lelkészi hivatást, mint egyfajta nyitottságot, hozzáállást az élethez. Szerintem nem becsületes a lelkészi lét túlmisztifikálása. Emellett tisztán látom, hogy én egy speciális helyzetben vagyok, annak köszönhetően, hogy „kilencedik generációs” lelkész leszek. Őseim, egészen Mária Terézia koráig visszavezethetően mind-mind ugyanazt a hivatást választották. Ennek a gyökérnek minden következményét átélem nap, mint nap. Ez a gyökér valahol nagyon mélyen van, de van az úgy, hogy elő akar törni a mélyből, aminek azt gondolom, hogy megvan a maga különleges üzenete.

„Akinek több adatik attól több kíváncsi.” Van-e már valamilyen elképzelésed, hogy milyen területén dolgoznál az egyházi szolgálatnak?

Annak ellenére vagy azzal együtt, hogy lelkész családban nőttem fel - leginkább más közegekben érzem otthon magam. Ezt a más közeget, úgy értsd, hogy nem feltétlenül gyülekezeti közegben. Talán ez egy új kihívása lehet annak a fajta lelkész-modellnek, amit én az előbb úgy neveztem, hogy lelkészesség, mint hozzáállás az élethez. Vagyis lelkészként élni az életet, de nem feltétlenül egy gyülekezet élén. Erre jó példa az a kezdeményezés, hogy az egyetemi városokban legyenek evangélikus egyetemi lelkészek. A gimnazistákban és az egyetemistákban rejlő dinamizmus, motiválóan hathat az emberre. Huszonévesként úgy látom, hogy nagyon fontos a dialógus a többi hasonló korú fiattal. Különösen is nagy szüksége van egy velem egykorú lelkésznek az interakcióra, a dialógusra. Erre egy egyetemista közeg nagyon alkalmas. Elengedhetetlen az, hogy kölcsönösen tanuljunk egymástól. Valami ilyesmire gondoltam, amikor az imént a nem gyülekezeti közeget említettem. Ez persze nem jelenti azt, nem zárja ki azt, hogy egyszer egy gyülekezetet vezessek, de mivel most kérdezted, a mai énemmel válaszolok. Egyébként az, hogy zenekarom-

mal sokféle helyen megfordulunk, sokféle emberrel találkozunk, nagyon meghatározza azt, hogy egyszerűen képtelen vagyok csupán egyféle modellben gondolkodni.

Nagyon jó ez a habitus, ami benned van. Ugyanakkor nagy kísértése a hívő embernek, hogy kivonuljon a világból. Ilyenkor szinte csak azok vesznek körül minket, akik szintén ugyanúgy gondolkodnak, mint mi.

A kérdésem így részben aktualitását vesz-
tette, de mégis: Mi a hobbid? A zene? Mi-
lyen hangszeren játszol?

A zenélés tényleg az egyik fontos
alapja az életemnek. Zenei gyökereim
a komolyzenéhez nyúlnak vissza, mi-
vel gyermekkoromban – mint azt a te
családodban is láthattam – a zenélés,
a zenélés szeretete természetes volt,
mindhárman – két testvérem és jóma-
gam – játszottunk valamilyen hang-
szeren. Egyébként én furulyáztam és
klarinétoztam. Am hosszú távon ez a
fajta zenélés nem fogott meg. Annál
inkább a könnyűzene. És bár máig
nagy rajongója vagyok a komolyzené-
nek, azért mégis mint gyakorló ze-
nész – bár a zenész szó kicsit nagyké-
pű, de most nem jut jobb az eszembe
– szóval mint gyakorló zenész a pop-
zene világában érzem otthon magam.
Zenekarommal, a ...**Megacsend**
együttessel két év próbálás után, egy
évvél ezelőtt kezdtünk el koncertezni.
Idén jelent meg az első
demólemezünk Sziluett címmel. Mű-
faját tekintve mi leginkább poetic
pop-ként szoktuk meghatározni ma-
gunkat.

A versek mélysége és a popzene di-
namizmusa kéz a kézben. A saját szö-
vegek mellett, néhány vers feldolgo-
zását is elkészítettük, így például
Kosztolányi és Pilinszky egy-egy ver-
sét. A zenekarban a gitárok, dob,
basszusgitár, brácsa, énekek felállás
az alap, de ehhez még egy-két szám
erejéig – terveink szerint – csatlakoz-
ni fognak más hangszerek is. Jóma-
gam énekelek és gitározom a
...megacsendben, ahol mindig azzal
az érzéssel zenélek, hogy: itt nagyon
a helyemen vagyok.

**Ezt azt jelenti, hogy a jövődő szolgálati te-
rületed a zenélés, és a zenén keresztül kívá-
nod közvetíteni azokat az értékeket, amik
örökségként ott vannak benned?**

Nem. Ez nem ezt jelenti. A zene
nagyon fontos nekem, mint ahogy a
teológia is az. A kettőt nem szeretném
összekeverni, sem választani közü-
lük. Ez nem vagy-vagy kérdés, leg-
alábbis nálam, legalábbis most nem
az. A koncertezés és a teológiai, lelké-
szi feladatok teljesen jól megférnek
bennem együtt. Egyébként is az em-
ber ne zárjon ki semmit, főleg ne hu-
szonévesen. A zenekarom nem ke-
resztény zenekar, s nem misszionáló
céllal jött létre. Ezért hangsúlyoz-
tam, hogy válasszuk külön azt, hogy
zenélek, és azt, hogy teológiát tanu-
lok, és lelkésznek készülök! Ez a tisz-
tázás rengeteg félreértést megelőz.

**Milyen érzés az, amikor valakinek az
édesapja a „főnöke”? Milyen előnyöket
és milyen hátrányokat látsz abban, hogy
édesapád jelenleg a Déli Egyházkerület
püspöke?**

Abban a szerencsés helyzetben va-
gyok, hogy ennek a speciális helyzet-
nek igazán hátrányát még nem éltem
meg. Azt látom, hogy az emberek ki-
csit máshogy viszonyulnak hozzám,
viszont azt is látom, hogy ez nekik
sokkal nehezebb, mint nekem. Én na-
gyon tisztetem, amit apu csinál, még
ha nem is értek vele egyet minden-
ben. És immáron több mint egy év
után elmondhatom, hogy ez semmi-
lyen értelemben nem változtatta meg
kettőnk kapcsolatát.

**Köszönöm válaszaidat. Isten áldja meg ta-
nulmányaidat, életedet!**

Én köszönöm a lehetőséget! És mi-
vel azt mondtad ez a riport adventben
jelenik meg, szeretnék minden kedves
Lutherrózsa Olvasónak tartalmas és
áldott adventi időszakot kívánni!

Átváltozás

szil juhar hárs kőris
klorofiltesttel ecsetel a reggel
atomjaira hullott korunk turistajelével
Mindenek Ura Ösvényére érkezem
pointilista piktorom szemével
zölddel vegyitem híguló magányom
szil juhar hárs kőris közt menni
magamról költőként merengni
mikor nincs miről beszélgetni
nem vár este semmi sejtelem
másnak világol másé a nyár
érdemes embernek lenni s
folytonfolyvást harcosan szeretni
szakadatlan megbocsátani
semmit felróni senkinek ártani
s adni ki tegnap pofon vágott annak
kenyered' magad mondvá gondtalannak
ha kilátásod sincs arra hogy megint
kiált az útról valaki és int
hogy együtt is mehetnének tovább
hisz hosszú az út s rá az éjszakák
gyötrően hidegek s épp mint a pokol
perzsel is mert család az öregkor
és képzelné sem lehet mást mint embert
és háromszor szent szent szent halált
szil juhar hárs és kőris mellett
Mindenek Ura szent Ösvényén járva
mit Emberfia tanított egykor
mégis emlékezz a régi Miatyánkra
memento mori emlékezz Egy Halálra
az Ember Fiára és m a g á n y á r a

T. K.

Sík Sándor

A legnagyobb művészet

A legnagyobb művészet tudod mi?

Derűs szívvel megöregedni...
Pihenni ott, hol tenni vágyol,
Szó nélkül túrni, ha van, ki vádol.
Csendben viselni a keresztet!
Irigység nélkül nézni végig
Mások erős, tevékeny éltit.
Kezedet betenni öledbe
S hagyni, hogy gondod más viselje.
Hol segíteni tudnál régen,
Bevallani nyugodtan, szépen,
Hogy erre most már nincs erőd,
Nem vagy olyan, mint azelőtt.

S járni e mellett vidáman,
Istentől rádszabott igában!
De ezt a békét honnan vesszük?
Onnan – ha ezt erősen hisszük.
Hogy a teher, mit vinni kell.
Az égi honra készit el.
Ez csak a végső simítás
A régi szíven semmi más!
Ez old fel minden köteléket,
Ha a világ még fogna téged,
Az Úr nem szűnik meg tanítani
Azért kell, sok harcot vívni
Idősen is, még csendesen
A szív az Úrban megpihen,
Ha kész vagy az Ő kezéből venni:

Hogy minden Ő, s te nem vagy semmi!

Húsvéti ruha-segély-akció

avagy 2,2 tonna ruha kontrollált elosztása

Ismerős mondatok számunkra: „kontrollált gyűjtés, kontrollált elosztás”. Tavaszi ruhasegély-akció – immáron ötödik alkalommal.

Az Esch/Alzettei Gyűlekezet évek óta tartó szorgalmas gyűjtő-rendszerező munkájának köszönhetően újból kamionettel bérelhetünk luxemburgi testvéreink, s nekivágtak a mintegy 1200 km-es fárasztó útnak.

A kilencvenes évek közepén elindult segélyakcióink igen nagy segítséget jelentenek nemcsak gyűlekezetünk nagycsaládjai, hanem egy jóval szélesebb kör számára. Az igénylők- rászorulóknak listája az évek során összeállt, s a jó rend érdekében Dr. Nagy Erzsébet mint papfeleség szervezi meg, hogy ki mikor jöjjön a számára vagy „támogatottai” számára kívánt ruhákat kiválogatni. Nem könnyű feladat a 18-22 mázsányi ruha, cipő, gyerekjáték közül kiválogatni azt, amire szükség van...

Legutóbb két évvel ezelőtt tartottunk hasonló akciót, amikor is az érdeklődés szerényebb volt, de végül a mintegy 4-5 mázsányi „maradék” is gazdára talált Békés megyében. Az idén rekord-gyorsasággal ürült lakásunk alatti pincénk. A ruhák több mint fel egy hét alatt gazdára talált.

Sikerült a vértesszőlősi állami gondozott gyermekeinknek is Kutai Ágnes házvezető asszony segítségével jónéhány zsák ruhát össze- szedni.

A még mindig megmaradt ruhákat, cipőket – idén először – Vancsai József bakonyzombathelyi lelkész és felesége Kinga nagytisztelt asszony vezetésével egy kisbusz segítségével sikerült elszállítani. Visszajelzésekből tudom, hogy a bakonyzombathelyiek igen örültek a karitatív segítségnek, s ők is szeretnék, ha az akciónak folytatása lenne...

Azóta többször beszélgettünk *Karl Georg Marhoffer* igazgató lelkésszel a segélyakció fontosságáról. Örömmel írhatom le, hogy az

Esch/Alzettei gyűlekezet pincéje azóta is folyamatosan telik... Reméljük, hogy luxemburgi testvéreinknek sikerül előteremteni a kamionett nem csekély összegű bérleti díját is, és a szállítás komoly feladatát is magukra vállalják. Ellenkező esetben nekünk kellene megszerveznünk a szállítást. Mindaddig azonban, amíg látjuk és tapasztaljuk az igényt erre a szolgálati területre, igyekszünk a magunk módján ezért áldozatot is hozni.

Történelmi pillanat. Az EU-csatlakozás előtt 3 nappal Tatabányán még le kellett vámoltatni a Luxemburgból érkezett szállítmányt. Az évek során Turai Jenő hadnagy úr mindig karitatív munkánkat segítő gyors eljárással végezte el feladatát. Azóta (korengedménnyel, szolgálati évek alapján) nyugdíjba vonult főhadnagy úr végre a sportnak és numizmatikának szentelheti idejét. Isten áldása kísérelje életét!

Az első zsákok a több százból...

Vidámság az arcokon, fáradtságnak még semmi jele... a zsákok fél óra múlva nehezlének.

A rakomány felénél már igen kívánta mindenki a pihenő-szünetet.

Alulról jövő, szép kezdeményezés mellé állt oda a Tatai Evangélikus Gyülekezet Közgyűlése, amikor döntést hozott: A Tatai Városi Televízió Stábja kapja meg a „Pro Ecclesia Lutherana Tataensis” kitüntető emlékérmét. Az ünnepélyes átadásra 2004. Húsvét napján került sor.

Örömmel vettem tudomást – nem csak hétéves sajtós múltam miatt – arról a többségi gyülekezeti akaratról, mely kifejezésre kívánta juttatni: különösképpen meg vagyunk elégedve a Tatai Városi Televízió Stábjának a városban végzett munkájával. Laudáció (dicséret gyanánt) hadd idézzek abból a levélből, melyet részükre elküldtem.

*„Petzke Ferenc főszerkesztő úrnak
Tatai Városi Televízió*

Tisztelt Főszerkesztő úr!

Az elmúlt években gyülekezetünk sok anyagi és lelki terhet vállalt fel annak érdekében, hogy félezeréves lutheránusságunkat kicsinységünk ellenére méltóképpen képviselhessük városunkban. Ebben a munkában sokan mellénk álltak. A kistemplomépítés nagy izgalma közepette jól esett minden bátorító szó, biztatás és segítség.

Külön köszönjük a Tatai Televízió Kollektívájának az odafigyelését, gyorsaságát, flexibilitását és mindennekeltűnt azt a magas szakmai kompetenciáját, mely lehetővé tette, hogy városunkban és vonzáskörzetében Gyülekezetünk reputációja növekedjék. Az emberért végzett szolgálatunkban mindig

nagy örömet jelent, ha értéket nemcsak őrző, de azt létre hozni is képes emberek állnak mellénk.

Gyülekezetünkben megtartott évi rendes közgyűlésünk döntése alapján ezért az alábbiakat szeretném közölni Önnek:

„Az elmúlt évek során a Tatai Evangélikus Gyülekezet közösségi életéről nyújtott magas színvonalú tájékoztatásért, a Tatai Televízió Stábjának elismerésünk jeleként a millennium évében alapított

**PRO ECCLESIA LUTHERANA
TATAENSIS**

emlékérmét kívánunk adományozni.”

Az ünnepségre a húsvétvasárnapi istentisztelet elején került sor. Méltatás után Petzke Ferenc főszerkesztő úr köszönte meg stábja nevében a kitüntetést. „Jóleső érzés onnan elismerést kapni, ahonnan nem is várja az ember” – mondta, s elárulta, hogy működésük óta helyi szinten még nem köszönte meg senki nekik munkájukat, amit igyekeztek nemcsak a szakma írott és íratlan szabályainak betartásával végezni, de igyekeztek úgy informálni, hogy az a város fejlődését, kulturális törekvéseit szolgálja.

Kicsit örültünk annak, hogy – ha nem is sokkal – de megelőztük városunk közjogi méltóságait az elismerés szavával. Azóta a stáb nagyobb elismerést is kapott, de úgy gondolom, hogy a mindennapokban elmondott apró „köszönöm”-ök mindannyiunk számára erőt adóak, s ezért nem lehet elégszer mondani.

Mégegyszer kívánjuk a tatai stábnak, hogy a közért végzett szolgálatát továbbra is azzal az elkötelezettséggel végezze, ahogyan ezt eddig is tette!

fm

Archív felvétel a millennium évéből. A komoly látványosságnak is beillő 2,4 tonnás toronysisak-bemelés – Megyei Tűzoltóság felajánlása révén – izgalmas pillanatait rögzíti Nagypál Ákos operátor.

Isten a metrón

A Deák-téri ifjúság előadását sokan láthatták a Szélrózsán – telt ház előtt. Mindenki az elismerés hangján szólt a „produkcióról”. Az abszurd helyzetek adta poénokon először nagyokat derültünk, majd megállapíthattuk: ennek a sajátos humornak mély üzenete van...

»Isten „keresett magának egy üres helyet a peron padjain, hogy kifújja magát. Mikor leült, csodálkozva vette észre jobbján a negyven év körüli férfit, aki a Találkozásom Istennel című könyvet olvasta, szemmel látható lelkesedéssel; és a balján ülő fiatal nőt figyelte, aki az Isten halálával foglalkozó cikket tanulmányozta egy színes magazinban. Lám, mosolyodott el Isten, mennyire érdeklődnek irántam, mennyire foglalkoznak velem az emberek, csak az a kár, hogy igen eltérőek a rólam

alkotott vélemények. Hogy kimeresztenék ezek ketten is a szemüket, ha megtudnák, ki ül mellettük a padon!» – írja Gilbert le Mouel Isten a metrón című könyvében, amely egy képzeletbeli utazás egyik pillanatát villantja fel.«

Szokatlan ez a kitalált történet, melynek alapötletéből Smidéliusz Gábor vezetésével, Frenyó Annamária rendezésében

a Deák-téri ifjúság tanulságos, nemcsak meglehetősen, de itt-ott léleknevelő helyzeteket jelenített meg nekünk azon a színpadon, ahol díszlet alig, de ötletgazdag megoldások az illusztrálásra bőven akadnak. A „csapat” azt az alapvető emberi kérdést gondolta tovább közösen, hogy az ember hogyan érdeklődik Isten iránt, hogyan és miben keresi – vagy nem – Őt.

Az Istenről alkotott vélemények annyira különbözőek, mint amennyire minden

ember az, és ugyanannyira közös is, mint amennyire viszonyunk az Istenhez általánosítható.

A történet üzenete a ma ember számára sokatmondó. Rend ott van, ahol Isten is jelen van. Ha éppen a metrón ül, s nincs „odafönn”, akkor még a mennyországban is „elszabul a pokol”. Itt lenn az embervilágban pedig akkor találjuk meg az Életet, ha nem rohanunk el lélektelenül egymás mellett, hanem bizalommal fordulunk egymás felé.

Miért éppen Te képviselted a Váci Evangélikus Gyülekezetet, mint egykori Szélrózsá-házigazdát?

Én a rádió leánygyülekezet tagja vagyok, teológus és presbiter is. Vác az anyagyülekezet. Lelkészem Detre János kért meg, hogy én képviseljem gyülekezetünket, mert ő, más szolgálati kötelezettsége miatt nem tud az idei Szélrózsára elmenni. Így átadta a neki szóló meghívót és én mentem Tatára.

Mit jelent ez személyesen Neked, s mi volt a legemlékezetesebb élményed az előző találkozón?

Megtiszteltetés volt a küldés és az hogy meghívott vendégként lehetek jelen. Beval-

Jelképes házigazdák – a folyamatosság jegyében – köszöntötték a Szélrózsá résztvevőit. Az előző kismaroszi találkozónak otthont adó Váci Evangélikus Gyülekezet nevében Óvári Péter végzős teológiai hallgató, a tataiak nevében Franko Máttyás szólt.

lom őszintén, büszke is voltam. Nem magamra, hanem arra hogy a Váci-Rádi Evangélikus Gyülekezet küldöttjeként vagyok jelen. (Ez kicsit olyan, mint a tanítvány, aki büszke küldő Urára.) Végül pedig még egy érzés volt bennem. Felelősség. Nem magánemberként vagyok Tatán és adom át a pólót jelképesen. Nem mindegy, mit mondok, hogyan viselkedem. (Persze egyébként sem mindegy, mert képviselem azt amiben, akiben hiszek.)

A tatai megnyitóról két emléket vittem haza. Olyan fiatalok szólítottak meg, akiknek régen tartottam ifiórát Budapesten. Jólesett, hogy emlékeztek rám, és nem mentek el szó nélkül mellettem. A másik pedig egy beszélgetés egyetlen szava: hűség. Hűség az Isten előtt mindenben.

Legemlékezetesebb élményem az előző találkozóról? Volt pozitív és negatív is. A sportversenyek után hallottam egy mondatot annak a fiúnak a szájából, aki igazán csak a foci miatt jött. Reméltem, ha már ott van a programok is hatnak

majd rá.

„Ha a keresztények így állnak dolgokhoz, akkor inkább nem akarok közöttük lenni.” Szomorú voltam, hogy ezzel a véleménnyel ment haza. De szomorú voltam azért is, mert ott voltam a meccseken és sajnos nem volt minden korrekt.

De több volt a pozitív élményem: a beszélgetések, találkozások régi ismerősökkel, a csendstör, séta az erdőben, a komolyzenei koncert a kismaroszi katoli-

kus templomban, Smidéliusz Gáborék színi előadása.

Milyen gazdagodást, élményt adott ez a váci evangélikusoknak?

Én a szervezőmunkában nem voltam benne, így nem tudom, hogy nyomasztó teher volt-e a gyülekezetnek, amit muszáj elvégezni, vagy pedig közösséget összekovácsoló munka, amiben érdemes részt venni.

Voltak néhányan, akik a záróistentiszteleten szolgáltak, voltak akik a szervezők között dolgoztak, és voltak akik vendégként jöttek el. Azt hiszem, mindenkinek megadott a lehetőség, hogy gazdagodjon, épüljön.

Finnek 1.

E-mailen érkezett szeptember elején a meglepetésszerű hír, hogy néhány napon belül egy-két órát tudnak finn barátaink velünk tölteni – Pannonhalmán. Pannonhalmából azután Győr lett, s végül Tata. Hála a Varga család „gyorsreagálású” vendégszeretetének, s egyesek „rábeszélőképességének” sikerült őket egy este erejéig „ittmarasztalni”. Egy igen szép találkozót szerveztünk Vargaék kertjében, ahol a finom falatok mellett késő estig folyt a beszélgetés. Köszönet a Varga családnak flexibilitásukért, segítő szeretetükért! Azóta Helka Pumalainen és Rita Sihvonen is köszöntöket fejezték ki – szintén a drótposta segítségével – a felejthetetlen szép estéért.

Finnek 2.

Aszó szoros értelmében villámlátogatást tettek nálunk nálunk *Matti Haunia* joensuui lelkész – testvérgyülekezeti kapcsolatunk alapítója –, felesége *Henna* és legnagyobb lányuk férjének szülei. Tulajdonképpen átutazóban voltak – úticéljuk Erdély volt. Kérésükre szept. 16-án szerveztünk egy „baráti estet”, melyre kissé fáradtan érkeztek – egyenesen Ferihegyről... de a rendelkezésre álló rövid időt igyekeztünk tartalmas beszélgetésre felhasználni. Köszönöm mindazoknak, akik azt est terheit is magukra vállalták, jelenlétükkel támogatták és segítettek!

Október 23-án délután szeretetvendégség keretében az Evangélikusok Közössége az Evangéliumért (EKE) akciócsoportja egyórás műsorral örvendeztetett meg minket. A versekkel, gitárkíséretes énekkel, színdarabbal színezett biznyságtételek nemcsak őszinteséget és szeretetet sugároztak, hanem határozottságot is. Jó volt látni fiatal testvéreink tekintetében a felelős keresztény magatartás elkötelezettségét, a szolgálni akarás lendületét – hiszen középiskolások, egyetemisták fiatal felnőttek áldozták szabadidejüket az ÚR Jézus Krisztus szolgálatára. Gyülekezetünk szerény részvétellel »okt. 23-ika(!) volt...«, de őszinte örömmel tükrözte vissza fiatal testvéreink szeretetét.

A jól összefort csapatban ismerős arcra is bukkantam »*Czaneek Dórirra*«, akit lelkes kis konfirmandusként ismertem meg Komáromban a kilenvenes évek elején, s akiből nemcsak gimnáziumi német tanár, hanem mennyasszony is lett... vőlegénye Kristóf is ebben az EKE-csoportban szolgál.

Az alkalmat az ilyenkor szokásos beszélgetés zárta a finom sütemények mellett, melyek elkészítéséért ezúton is köszönetet mondok asszonytestvéreimnek!

Első Manna-koncertünk

Nyáron valósult meg az az éveleji ötlet, hogy alapítsunk keresztény könnyűzenei együttest. Az együttes neve: Manna. Mi ez kérdezhetnénk?

A válasz: Mi ez!? A manna ugyanis héber kérdés: *man hú* vagyis *mi ez?* A manna mennyei táplálék volt a pusztai vándorlásban. Nekünk, mint *communio viatorum* (úton levők közössége, az egyház népe) is szükségünk van menynei táplálékra. Ennek gyűjtögetésében segíthet az együttes zenéje. A tagok komolyzenei múlttal rendelkeznek, akik nem hivatásos zenészek, de célul tűzték ki az igényes könnyűzene művelését önmaguk és mások vidámítására. Az együttest *Nágel Balázs* zenetanár vezeti. Köszönjük neki. Köszönet gyülekezetünk kántorának is, aki 50 ezer forinttal támogatta a Manna-pólók/logók elkészítését.

Víz, zene, virág...

Immár másodszor, a Víz-Zene-Virág Fesztivál keretében mutatkozott be kamarazenekarunk. Szokásos felállásban: *Franko Dóra* hegedű, *Franko Betta* cselló, *Franko Mátyás-Krisztián* fuvola és *Dr. Nagy Erzsébet* orgona – barokk darabokat adtak elő. A mintegy 50 perces műsort a jelenlévő szerény létszámú közönség igen nagy tapssal köszönte meg. (A biztatást ezúton is köszönjük!)

Tudom, ha Jóska és köztünk nem lenne „áthidalhatatlanul nagy szakadék” ahogyan Jézus Urunk mondja a Gazdag és Lázár történetében, akkor ideszólna: „Matyi ezt nem engedem meg!”. Ahogyan nem akart korábban sem riportot adni – hogyan is jutott arra az elhatározásra, családja nevében harangot adományoz egyházközségünknek... Szerénységét, emberi tartását így csak elmondott temetési igehirdetésemben dicsérhetem már – melyet most nekrológ gyanánt közreadok – de ezzel tartozom neki és mindazoknak akikért ez a harang szólt és szólni fog....

Temetési igehirdetés - Jn 14,1-6

Keresztény Gyülekezet!
Gyászoló Testvéreim!

Sokan vannak itt, akik nem hisznek a feltámadásban... de még többen vannak közöttünk olyanok, akik azt nem hiszik el - én sem -, hogy Széles József, Jóska, többé már nincs közöttünk. Az élet és halál Ura 50 esztendőben szabta meg életévének számát, s jöllehet ezalatt háromembernyi intenzitással élt és dolgozott az övéért – de ez most minket nem vigasztal. Nyugtalan a mi szívünk... nyugtalan, mert energikus, akadályok előtt nem megtorpanó, a jó szolgálatára mindig kész barátunk porhüvely mellett kell ma megállnunk. Nekem is nagyon nehéz, nem segítség, hogy pontosan 15 éve végzem már lelkeszi szolgálatomat, mert pontosan 20 éve ismerem Jóskát, s ma életem egy részét kell fájó emlékké átfórmálni.

Nyugtalan a szívem, de mi ez a hozzátartozók fájdalmához képest? Ők nem felejtethetetlen közös élményeket, hanem egy egész emberéletet, mindent elveszítettek... Nincs fájdalommasabb, mint a megváltoztathatatlan múlt, s a jövő, amiben mindig ott lesz előrement testvérünk hiánya. Ezért háborog a mi lelkünk. Jézus azonban ezt mondja, ne nyugtalankodjék a ti szívetek. Nem én mondom, hanem az Isten fia: ne nyugtalankodjék a szívetek! Higgyetek Istenben! Ha emberi vigasztalással akarjuk enyhíteni fájdalmunkat, nos akkor alig-alig nyer békességet a lelkünk. De nem emberekben reménykedünk, hanem Istenben bízunk. Most, amikor elkísérjük Széles József testvérünket utolsó földi útjára, s ha csak az enyészetnek adnánk át őt - akkor nagyon nyomorúságos lenne a mi hitünk. A mi pislákoló mécses hitünk, a megrepedt nádszál-meggyőződésünk ma is azt mondatja velünk: Isten kezébe helyezzük őt. Tudjuk, hogy a halál határkövénel megállít minket Isten, mert a lét új dimenziója, az Isten világa kezdődik itt. Jóska előrement, már megtett néhány lépést azon az úton, amire Tamás azt mondja: Uram, nem tudjuk hová mégis, honnan

tudhatnánk az utat? Nagy vigasztalás, ha tudjuk hová megyünk...

Széles József tudta hová megy. Ezt az utolsó hetekben többször megtapasztaltuk. Hitvitáim sosem voltak vele, ő mérnök-emberként az ok-okozat logikája mentén közelítette meg a teljességet. Tette, élte azt, amit a szíve diktált: Küzdött övéért, s számtalanszor segítette egyházát. Amikor a tolnai megyei kitelepítés miatt elnéptelenedett sváb faluból Gerényesről elhozatta a bontásra ítélt evangélikus templomból a padokat, s vele együtt késő estig tisztítottuk a padokról félévszázados hordalékát az időnek... a végén beültünk a padokba, én pedig felmentem a szószerkekre, hogy gyönyörködjek a régi-új, több mint százéves vörösfenyő padokban. Jóska felszól: „Lelkész úr, hallhatnánk egy rövid áhitatot?” Akkor nem volt bátorságom, csak egy háláadó mondatra, de a tekintetét nem felejttem el...

Fáradt volt, s jólesett volna neki egy kis bátorítás. Ritka pillanat volt ez... Ő volt ugyanis az, aki mindig bátorított, akire mindig támaszkodtak, akitől mindig segítséget vártak. Az igazság az, hogy mindannyiunknak szüksége van bátorításra, különösen akkor, ha erőt meghaladó kihívásokkal kell szembenéznünk, ha betegség fátyla borítja be életünket. Az igazság az, hogy nem mi vagyunk az igazság tudói, hanem az Igaz Isten, aki igazságos. Jézus azt mondja a hitetlenkedő, a mindig bizonyítékokat követelő Tamásnak: Én vagyok az igazság... és az élet!

Az Isten igazsága, hogy életünk minden egyes napjával közelebb kerülünk a végső számadás napjához. Tatai lelkesz-elődöm-től, apósomtól sokszor hallottam prédikációiban: életünk görbül a sír felé... irodalman szép mondat. Benne van, az élet íve, a föl, s le, s az az üzenet, hogy a megváltoztathatatlan, a halál könyörtelen tényét csak alázattal, meggömbülten lehet elfogadni. Az élet végén, a határkö közelében egyszerűen nincs értelme a büszkeségnek.

Lelkipásztori tisztem, hogy hangsúlyozva bizonyosságot tegyek: senki nem mehet az Atyához, hanem csak őáltala, Jézus által. A halál csak tőlünk emberek felől nézve pont, lezárása az földi lét-mondatnak. Isten felől nézve azonban ez kettőspont, folytatása létünknek. Credo, quia, absurdum est! Hiszem, mert hihetetlen! A kérdés azonban nem az, hogy van-e örökélet, hanem az hogy tudtunk-e élni a halál előtt úgy, hogy a szeretet szolgálatában megtanultuk felelősséggel örülni az életnek.

Isten ezt tanította meg Széles Józsefnek is. Ő pedig jól megtanulta a leckét. Ezért annyira fájdalmas számunkra elengedni őt... Tudom, hogy nagyon fog hiányozni derűje, optimizmusa, tenni-akarása, biztatása. Emlékét méltóképpen úgy őrizhetjük, ha azt a lendületet, életörömet, a világvége előtt egy nappal is almafát ültetni akarást valószínűsítjük meg, amit ő is kívánt magának, övéinek. Legyünk hálások azokért a pillanatokért, amikor Isten gondviselő szeretetének fénye megcsillan az ő életében is. Higgyük el Jézusnak biztató szavait: „Az én atyám házában sok hajlék van, ha nem így volna, megmondtam volna nektek...” így válhat bizonyosságmá reménységünk, hogy viszont-láthatjuk szereteteinket Isten országában.

Most amikor Széles József testvérünk földi maradványait elhelyezzük, hogy porrá legyen, ami porból vétetett, megállunk egy pillanatra, hogy búcsút vegyünk tőle. Búcsúznak tőle szerető felesége és gyermekei, a szomorú szívű édesanyja és édesapja, a népes rokonság, az egykori munkatársak, a legújabbak is az Interusz Kft-nél. Mindenki, akik tisztelték, szeretették és becsülték őt - sokan vannak. Búcsúzom tőle én is, nemcsak a tatai evangélikusok nevében, hanem úgy is, mint aki sokszor megtapasztalhattam fehér asztalánál az ünnepes együttlétek örömét. A végső búcsú nem képzeltető el sírás nélkül, merjük vállalni... Velünk együtt sír most az a harang is háromszor egymás után, melyet családjával ajándékozott templomunk tornyába. A harang, mely siratja az elmenteket, hívogatja az élőket és hirdeti nekünk is a feltámadás reménységét...

Imádkozzunk!

fm

A „négyemberes” harang a végleges házába, a toronyba készül. Foto: 2000 Nyara

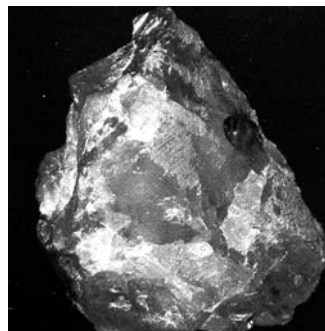

Szeptember 25-én délután zsúfolásig megtelt templomunkban került sor arra az ünnepi fogadalom-tételre, melynek keretében *Szauter Gusztáv* villamosmérnök és *Sziklai Katalin* gondnoka-tanárnő közös életükre kérték Isten áldását. Az ökumenikus istentiszteleten *Turai Attila* prédikátor-testvéremmel együtt szolgáltunk. A mindannyiunk számára kedves alkalmon a testvérek-unokatestvérek kórusa mellet a zenetanár-kollégák közreműködése is emelte az esküvő fényét.

Katival együtt örültünk mi is, bár a szomorúság keskeny árnyéka vetült ránk, hiszen tudtuk, Kati Győrbe költözik... Így ezentúl nélkülöznünk kell a vasárnapi istentiszteleten nemcsak Kati lélekemelő csellójátékát, de az istentisztelettel páruzamosan tartott gyermek-bibliakört vezető köre is fogyatkozott eggyel. Reméljük, hogy az új élet új kihívásai között az Isten új szolgálati helye(k)et is terem Katinak, hogy Egyházunk Urát Jézus Krisztust örömmel szolgálhassa továbbra is.

Kristály miniurnák

Amióta civilizáció létezik, az ember természetes igénye, hogy elhunyt szeretteinek földi porhüvelyét a közelében tudja. A több mint 100 éves múlttal bíró hamvasztásos temetés ezt az ősrégi, mélypszichológiai igényt segíti. Sokan vannak, akik eddig is szeretteik hamvait környezetükben helyezték el. Ehhez kínál egyedi megoldást, hogy elhunyt szerette hamvait kristályba zárva méltó helyre kerülhessenek. A kegyeleti

ékkövek azok számára nyújtanak segítséget, akik,

akik magas művészi színvonalon, nemes anyagokból elkészített emléket kívánnak állítani szeretteiknek.

Bővebb információ:
LIBITINA KFT
Tata, Hajdú u. 1.
34-487-847

Eltemettük

Horváth József (69)
Lauday Lászlóné sz. Keviczky Sarolta (87)
Dubraviczky Ferencné sz. Báles Ilona (93)
Zagyva Zoltán (59)
Széles József (50)
Werli József Zoltánné (45) sz. Bíró Zsuzsanna
Foki Ferencné (42) sz. Sándor Ágnes
Schranz András (84)

A keresztség szentségében részesültek

Túri Csaba
Túri Csaba – Túrinné Csirke Erzsébet
Leikes Levente Zénó
Leikes Tamás – Létai Melinda
Labossa Luca Erzsébet
Labossa Lajos – Jenei Ildikó
Hulin Hanna
Hulin Zsolt – Gyenizse Judit

Közös életükre

Isten áldását kérték

Szauter Gusztáv – Sziklai Katalin

A TATAI EVANGÉLIKUS KISTEMLŐMÉRT

Alapítványunk adójának egy százalékával *közvetlenül* támogathatja!

Számlaszámunk:

63500172-11024910

Egyházközösségünket

2004-ben nagyobb

adománnyal támogatták

Hérics Zsolt és családja (100eFt)
Lauday Miklós (100eFt)
Dr. Nagy Erzsébet és családja (40eFt)
Páhy László és családja (20eFt)
Taizs Enikő (100eFt)
Takács János (40eFt)
Túri család (30eFt)
Vidovszky Ferenc és
Dr. Sinéger Eleonóra (40eFt)

Itt köszönjük meg mindazok egészéves támogatását is, akik valamilyen formában (egyházfenn tartói járulék, céladomány, perselypénz, társadalmi munka szolgálatunkat rendszeresen segítették!

Isten áldja meg bőséggel az adakozókat és a megadományozott gyülekezetet!

Újságunkat *Lakatos Imre* és *Lakatosné Veszéloszky Éva* testvéreinknél az alábbiak támogatották:

Bethesda Bt.

Dr. Nagy Erzsébet
belgyógyász szakorvos,
hagyományos kínai orvos
TATA, VÁRALJA U. 2.
Tel.: 34/487-834
Csak előzetes
bejelentkezés alapján!

Tel.: 34/487-847
ÉJEL - NAPVAL HÍVHATÓ
TATA, Hajdú u. 36.
LIBITINA KFT.

TERRANOVA

MÁRKAKERESKEDÉS
Hőszigetelő alapvakolatok,
csemperagasztó rendszerek
2890 TATA, Fazekas u. 64/a
34/380-732 • 20/9268-130

„Három-papos” keresztlő jutott **Labossa Luca Erzsébet** kistestvérünknek: a nagybácsi-keresztapa **Labossa György**, a nagynéni férje **Decmann Tibor**, s mint a család régi barátja, a helyi lelkész. Isten áldása kísérelje **Labossa Lajos és Jenei Ildikó** negyedik gyermekét is, aki 2004. június 6-án Tatán a keresztség szentségében részesült.

„Ahol ketten-hárman összejönnek az én nevemben, közöttük vagyok én is” – mondja Jézus. Ennek az ígéretnek a biztatásával találkoztam több mint fél éven keresztül minden péntek délután, a „rendes” konfirmándus-oktatás után **Stuber Fanni**-val.

Tatához tartozó településeken közel 100(!) evangélikus testvérünk él. (Legutóbbi népszámlálás szerint.) Őket elérni csak akkor lehet, ha ők is keresnek minket. Példaértékű a Stuber család áldozatvállalása, hogy rendszeresen elhozták gyermeküket erre a tanítási alkalomra. Remélem, hogy e szép hozzáállás bátorítást szül másokban is, akikhez eljut egyházközösségünkön keresztül Jézus Urunk hívó szava és felkeresnek minket.

Evangélikusokat keresek!

Kérem mindazokat, akik tudnak a környezetükből evangélikusokról, hogy címküket juttassák el hozzám! Köszönöm! – *fm*

„Ne féljetelek, mert íme, hirdetek nektek nagy örömet, amely az egész nép öröme lesz: Üdvözítő született ma nektek.” (Lk 2,10)

ÁLDOTT KARÁCSONYI ÜNNEPEKET KIVÁNNUNK! A 2005-ÖS ESZTENDŐRE MINDENKI SZÁMÁRA AZ ÚRISTEN MEGTARTÓ KEGYELMÉT KÉRJÜNK!

(Tatai Evangélikus Gyülekezet Vezetősége)

Készült a tatai **SOLLERS** Nyomdában. Felelős Szerkesztő: **Franko Mátys**

Külön köszönet az olvasó-szerkesztőnek: **Dr. Túri Róbertnek** a segítségért.